

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 31

Svarbesniųjų politinių įvykių apžvalga.

Nauji nesusipratimai tarp Lenkijos ir Dancigo.

Kaip žinoma, neseniai Dancigas kreipėsi į Tautų Sąjungą su skundu dėl Lenkijos ekonominio boikoto Dancigo uostui.

Šiame skunde buvo nurodyta, kad lenkų ekonominė politika kenkia Dancigo uosto augimui. Mat, Lenkija, nepaisant to, kad ji reikalavė sau ypatingų privilegijų Dancige, dabar ji boikotuoja. Tuo būdu, sakoma Dancigo skunde, visiškai nereikalingas buvo Dancigo atskyrimas nuo Vokietijos, kuri tą uostą ekonomiškai palaikydavo.

Į šį Dancigo skundą lenkų vyriausybė paskutinę savaitę įteikė savo atsakymą Tautų Sąjungos komisarui Dancige. Lenkai savo atsakyme, žinoma, mėgino išsisukti ir nuversti viską pačiam Dancigui.

Lenkija, girdi, sakoma tame atsakyme, nenori atsakyti į Dancigo priekaištus, nes tai būtų įsikišimas į jos Lenkijos vidaus reikalus (panašiai lenkai savo laiku atsakė Tautų Sąjungai ir dėl Dmitraukos įvykių — anapus administracinės linijos). Be to, lenkai sako, esą jie daug dėmesio kreipia į Dancigo uostą, į kurį jie būk idėjo daug pinigų.

Tautų Sąjunga turės netrukus Dancigo ir Lenkijos bylą išspręsti ir išaiškinti kieno priekaištai yra daugiau pamatuoti.

Prancūzų Maroko sukilimas.

Prancūzų spaudos žiniomis, Maroke įvyko sukilimas, kurį prancūzams greit pavyko numalšinti.

Sukilėliai mėgino pereiti per Alžiro sieną ir užpulti prancūzų valdomą Maroko teritoriją. Prancūzų kariuomenė ir policija sėkmingai veikia prieš sukilėlius.

Lenkams karšta Ukrainoj.

Nežiūrint lenkų visų pastangų sulenkinti ir kolonizuoti ukrainiečių gyvenamąsias vietas, lenkams nekaip sekasi. Ukrainiečiai pasirodė labai atsparus lenkų norams. Suprasdami lenkų kolonizacijos tikslus, jie stengiasi visokiais būdais ją sutrukdyti. Atvykusiems lenkų kolonistams sudaro tokias gyvenimo sąlygas, kad šie netrukus turi išsikraustyti iš kur atvykę. Bet jei kolonistas, nežiūrint visko, dar neišsikraus- to, tai tada kyla „paslaptinas“ gaisras, kuris sunaikina visą jų ūkį ir mantą. Atėjusių ūkius padega slapta ukrainiečių organizacija. Šios organizacijos veikimas visuomet vieno- das: keliose vietose trobesius bei padargus apipila žibalu ir padega. Aiškioje vietoje palieka prisegta kortelė su parašu ukrainiečių kalba: „Liachi za San!“ (Lenkai už Sano upės!)

Štai šiomis dienomis tokiu būdu buvo sudegintas Lvovo apskr. didelis ūkis čia „įsitupėjusio“ generolo Malčevskio

Dvi svarbiausios Vytauto Did. minė- jimo dienos.

Nors visi šie metai yra skirti Vytauto Didžiojo sukak- tuvėms minėti ir tuo reikalu jau nemaža yra buvę iškilmių, bet svarbiausios tų sukaktuvių minėjimo dienos bus rug- sėjo 8 d. ir spalio 27 d.

Rugsėjo 8 d. paskirta todėl, kad prieš penketą šimtų metų sakyta dieną turėjo įvykti iškilmingas Vytauto Did. vainikavimas Lietuvos karaliumi. Šis įvykis, kaip reiški- nys, kad Lietuvos valstybė nori amžinai atsipalaiduoti nuo lenkų „globos“, lenkams nepatiko ir todėl jie, kaip mums yra žinoma, tąjį Vytautui siunčiamą vainiką pagrobė.

Spalio 27 d. yra Vytauto Did. mirties diena. Todėl minimos dienos bus ypatingai minimos. Be to, rugpiūčio 15 d. Palangoj bus Vytauto motinos Birutės diena. Bus vaidinama poeto Putino misterija „Vaidilutė motina“, mo- terų eiseną senoviškais lietuvių rūbais, gyvaisiais paveiks- lais.

Rugsėjo 8 d. Kaune ir provincijoje įvyks didelės iškil- mės. Jau išvakarėse visi namai pasipuoš tautiškėmis ir vytautinėmis vėliavomis, Vytauto ir jo gyvenimo vaizdais.

Kaune bus pastatytos triumfo arkos. Prie Kauno pi- lies griuvėsių bus iškilmingai sutiktas grįžtantis iš kelionės po Lietuvą Vytauto Did. paveikslas. Visose mokyklose ir miestų salėse prie Vytauto paveikslų bus laikomos paskaitos, statomi paveikslai iš Vytauto gyvenimo, ruošiami koncertai, spektakliai ir giedama Vytauto kantata. Miestai bus iliumi- nuoti ir papuošti Vytauto ženklais. Pačią rugsėjo 8 d. 9 val. Kaune prie karo muziejaus bus iškilmingas vytautinės vėlia- vos pakėlimas su prakalbomis, Tautos himnu ir Vytauto kantata. Vėliau pamaldos ir 12 val. 30 min. kariuomenės paradas Petro Vileišio aikštėj Kaune. 14 val. įvyks Kaune tautos muziejaus kertinio akmens pašventinimas. Vėliau iškilmingi posėdžiai ir apdovanojimai pasižymėjusių žmo- nių Vytauto medaliais. Į viešojo pobūdžio šiais metais pra- dėtus ar baigtus statyti namus bus įmūrinami Vytauto Did. medaliai. 18 val. bus iškilminga eiseną per Kauno miestą nuo Kauno pilies griuvėsių iki Vytauto kalno. Eisenoj bus daug gyvųjų paveikslų. Vytauto kalne bus vaidinama L. Giros misterija „Vytauto žemė“. Sutemus Kaune bus pro- žektavimas Vytauto vardo debesyse. Provincijoje tą dieną bus iškilmingai iškeliamos aikštėse vytautinės vėliavos, ka- riuomenės ir šaulių paradai, eisenos, iškilmingi posėdžiai, spektakliai ir t.t.

Spalio 27 d. bus gedulingas minėjimas. Namai bus pa- puošti vėliavomis, perristomis juodais kaspinais. Visose bažnyčiose gedulingos pamaldos, eisenos į karių kapus, o Kaune prie karo muziejaus. Vakare bus tik patriotinio turi- nio vaidinimai. Kitokie pasilinksminimai bus draudžiami.

Dabar vyksta iškilmingas Vytauto Did. paveikslo ne- šimas po Lietuvos provincijas. Visur paveikslas gražiai ir įspūdingai sutinkamas ir išlydimas. Iš Kauno ir jo apskri- ties išvykęs, paveikslas pirmučiausia keliauja per Žemai- čius (su Klaipėdos kraštu). Iš Klaipėdos į Palangą buvo atvežtas garlaiviais.

Kariuomenės leidiniai.

VOKIEČIŲ 17 IR 18 METŲ DUJOKAUKĖS. Vyr. štabo spaudos ir švietimo skyriaus leidinys. Kaunas, 1930 Vytauto Didžiojo metai. Kaina kariams ir šauliams 20 centų.

VOKIEČIŲ 17 M. ODOS DUJOKAUKĖ (sieninis pla- katas). Kaina kariams ir šauliams — 15 centų.

Redakcijos atsakymai.

Vyr. pusk. Skėriui, L. Jankauskui, P. Sirgėdai, Br. Ja- siūnui, Vl. Petrauskui. Jums galvosūkio 26 nr. sprendimas iškaitytas.

J. Valantiejiui. Prašome pranešti „Kario“ redakcijai sa- vo dabartinį adresą, kuriuo būtų galima pasiųsti Jums ho- norarą.

Naujokui S. M. 8 pėst. pulke. Siunčiant „Kariui“ kores- pondencijas bei kitokius raštus, prašome redakcijos žiniai būtina pažymėt savo vardą, pavardę ir adresą.

Atsarginiui A. V. Buvę pabėgime savanorių medalio ne- gauna. Jeigu Jūs iš tikrųjų nesate buvę pabėgime ir klai- dingai apie Jus buvo suteiktos žinios, tai stenkitės liudininkais tai įrodyti. Tuo reikalu prašykite pažymėjimų iš savo buvusių vadų ir sudarykite oficialius įrodymus, kuriuos pa- liudytų Jūsų kuopos buvę kareiviai. Tai padaręs rašyk skun- dą krašto apsaugos ministeriui, prie skundo pridėjęs įrody- mus. Valsčių padaryti įrodymai vargiai būtų pripažinti, nes ką gali žinoti Jūsų kaimynai ar Jūs buvote pabėgime ar ne. Galėjote būti pabėgime, slapstydami ir ne savo valsčiuje.

P. Mikalauskui. Prašome rašinėti. Pageidaujame žinių iš Jūsų krašto šaulių gyvenimo.

Kaina visiems: metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt. ir 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Skelbimų kaina pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė, Kaune.

KARYS

LIETUVOS KARIJOMENŲ SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XII metal

Kaunas, 1930 — VYTAUTO D. — m. liepos m. 31 d.

Nr. 31 (583)

Kuršių Neringa.

(Kuršių Užmaris).

Pažvelgę į Lietuvos žemėlapij mes matome vakaruose Baltijos jūrą, o prie jos trikampio pavidalu didelę Kuršių įlanką, kurią dažniausiai vietiniai gyventojai vadina Kuršių marėmis. Tai iš tikrųjų marės, nes ši įlanka turi 161.300 ha, iš kurių Lietuvai priklauso 47.290 ha. Kalbamą įlanką nuo jūros skiria Kuršių Neringa, kurią dažnai vadina Kuršių Užmariu.

Šis pusiasalis savo ypatinga padėtimi ir gamtos savotiškumu jau seniai yra atkreipęs daugelio garsių mokslininkų, rašytojų ir menininkų dėmesį. Čia matoma nuostabi gamtos kūryba — greta žavėjančios ir gaivinančios gyvybės viešpatauja tyla ir mirties vienu ma apie kurią štai ką sako vienas vokiečių rašytojas: „Čia nieko daugiau nėra, kaip amžinoji smėlio dyku-

Bendras Nidos reginys.

Kuršių Neringa yra ilgas siauras pusiasalis, turįs 96,975 klm. ilgio ir 2 — 4 klm. pločio. Jis tęsiasi nuo Klaipėdos iki Kranto (vokiškai Kranz). 50,8 klm. priklauso Lietuvai, o kita dalis — Vokietijai.

ma, kurioje gali keliauti ištisas mylias, nesutikdamas gyvo žmogaus, nebekalbant apie kaimą... Visą kelionę paskendęs smėly, kuriame ratai smenga ligi ašių. Pasitaiko bakūžės, kai kada apgyventos, dabar dalinai

arba visiškai smėlio apneštos. Vienur kitur išbarstyti sudužusių laivų likučiai, kuriuos žiaurioji jūra pasiutime yra išmetusi į skardžius. Čia visa turi klaikią žiaurią išvaizdą, ir visa, kas tenka matyti ir girdėti, sukelia žmoguje bauginančią keršijančios dievybės idėją“.

Kaip ir kada atsirado šis nepaprastas pusiasalis? Tai yra klausimas, dėl kurio daug mokslininkų suko ir dabar dar tebesuka savo galvas. Senuose raštuose

Charakteringa Neringos kopa.

(kronikose) taip parašyta: „1190 metais užėjo didelė audra, tai yra, neregėtos bangos ir šiaurės vėjas pūtė 12 metų. Tuo būdu stojusi Neringa, kaip pasakoja senoliai“. Tai, žinoma, yra užrašyta žmonių pasaka. Tačiau tuli mokslininkai Neringos atsiradimą aiškina taip. Jūros vanduo (bangos), nešdamas smėlį į krantą, o Nemuno vanduo, nešdamas sausumos samplavas į jūrą, susikryžiuo. Tuo būdu ant jūros dugno atsirado kupra, kuri ilgainiui pavidalu išstisus eilės salų ir salelių išlindo iš po vandens. Paskui šios salelės susijungė ir susidarė pusiasalis. Kiti mokslininkai spėja, kad Neringa yra ne kas kita, kaip buvusios Rytprūsių jūros krantas, o Kuršių įlanka — įlinkusi (susimukusi) sausumos dalis. Yra ir kitokių spėliojimų. Sunku pasakyti, kurių tiesa. Ir visai teisingai pasakė garsus vokiečių filosofas Emanuėlis Kantas, žiūrėdamas į gintaro gabale suakmenėjusį uodą: „Jei tu mažasis uode galėtum kalbėti, visai kitaip stovėtų mūsų žinojimo dalykai“.

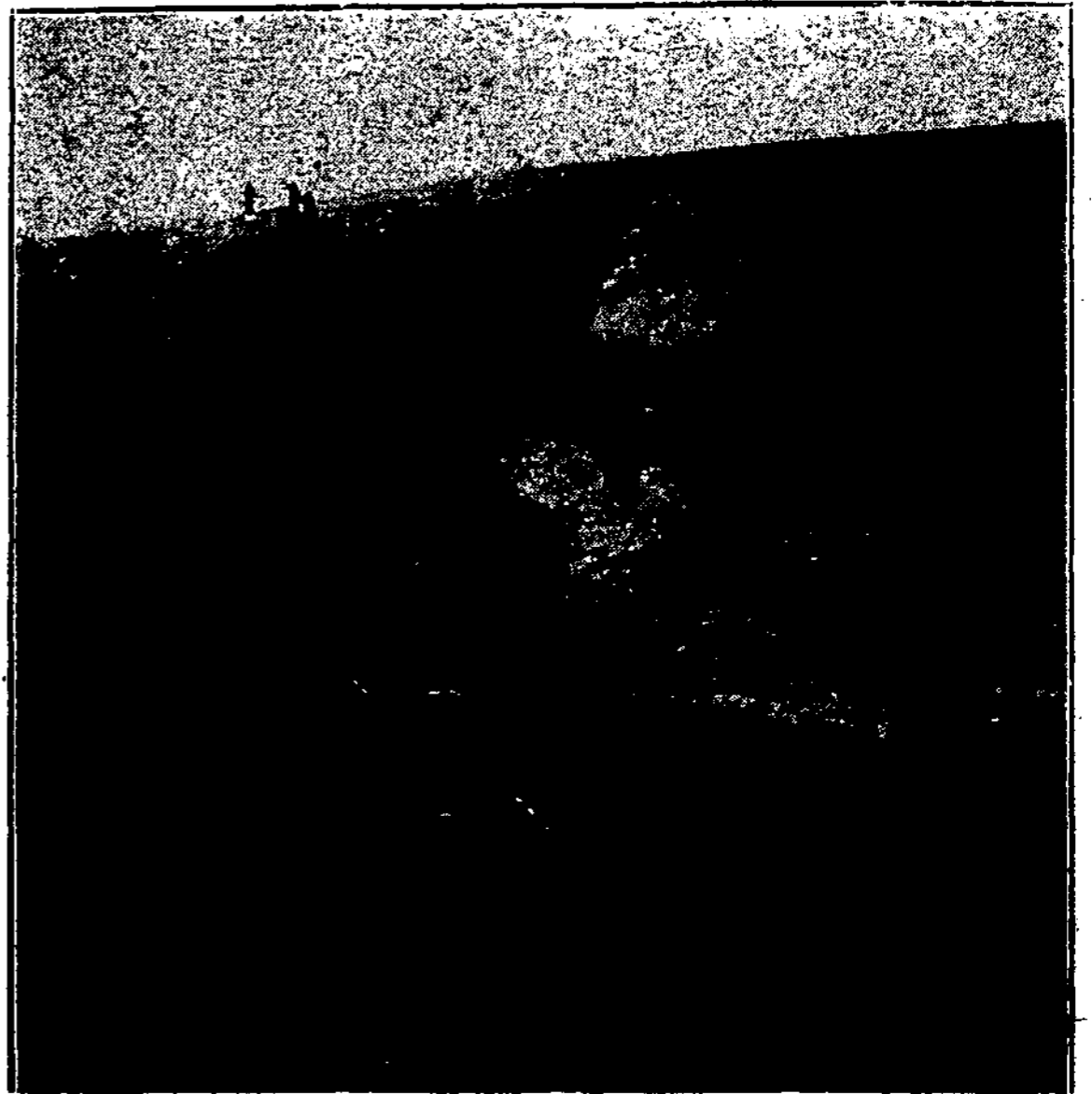
Senovės raštuose Kuršių Neringą pradeda minėti kryžiuočių ir kardininkų kronikos. Ten ji vadinama *Nehrung*, *Neria*. Vokiečiai ir dabar ją vadina *Nehrung*, o lietuviai Neringa arba Užmariu. Pasak pavimų šis pusiasalis savo pavadinimą gavo nuo pasakiškos kunigaikštės Neringos. Labai seniai Kuršių pusiasaly buvusi tvirta ir labai turtinga pilis. Ten gyvenęs visos šalies valdovas Karvaitis Didysis, kuris buvęs nepaprastai stiprus ir drąsus kareiva (riteris) ir žvejys. Jo žmona buvusi nepaprastai gera ir graži. Tačiau jie neturėję vaikų. Pagaliau per deivės Laimos malonę jiems gimusi duktė, kurią praminė Neringa. Mergaitė nepaprastai sparčiai augo. Būdama 9 mėnesių atrodė kaip 15 metų ir turėjo 2 uolakčių kasas. Tėvus apėmė baimė. Jie pakvietė kunigus ir burtininkus ir prašė išaiškinti šį stebuklą. Tie taip tarė: „Šis vaikas yra gerosios Laimos stebuklingoji dovana ir

augš didesnė. Dėl to pastatykite naujus rūmus, mažiausia 10 kartų aukštesnis, negu dabartiniai, ir nesirūpinkite — šis kūdikis niekam nepadarys blogo, tiktai padaugins jūsų garbę ir žmonių laimę“. Kai sukako Neringai 18 metų, išsipildė burtininkų pranašavimas. Kur tik ji ėjo visur nešė laimę. Kai laivas skęsdavo, ji įbrisdavo į jūrą ir išvilkdavo į krantą. Prigėrusius žvejus surinkdavo į žiurštą ir parnešusi namo atgaivindavo.

Neringa ištekėjo už Šventosios pilies valdovo ir laimingai gyveno. Po jos mirties buvo 13 baisių audros metų. Iš vakarų ir pietų atplūdo kryžiuočiai, sunaikino kraštą, išgriovė pilis, iškirto šventus gojus, o Neringos milžinai sūnūs ir visa giminė žuvo kovose. Bet žvejai ir dabar tebemini savo geradarę valdovę ir jos vardu vadina pusiasalį.

Mokslininkai Neringos pavadinimą išveda iš žodžio *nerti*, nes iš tikrųjų pusiasalis atrodo tarytum būtų iš jūros dugno išnėręs.

Kitados Neringa buvo apaugusi gražiu spygliuotu mišku. Tatai rodo randami po smėlio sluoksniu kelmiai ir kai kurių vietų pavadinimai. Iki šiai dienai dar yra trys plotai senojo miško (prie Kranto, Grenco ir Juodkrantės). Bet paskui jūros dugno smėlis, bangų nešamas ir vėjo pučiamas, apdengė beveik visą pusiasalį storu sluoksniu. Gražus pusiasalis virto dykuma. Daugybė smilčių kalnelių, vadinamų kopomis, ant kurių nėra jokios žolelės, jokio medelio, primena sniego pusnynus, o dideli smėlio plotai be jokio gyvo padaro, be jokios gyvybės žymių, davė Šiaurės Sacharos vardą. Vėjuotomis dienomis pakyla smilčių debesys, ir tie kalneliai pradeda judėti. Vienoje vietoje jie pranyksta, o kitoje — atsiranda. Taip jie bekeliaudami palaidojo augmenis, medžius, miškus, trobesius, kai-

Smilčių kopose už Nidos.

mus ir bažnytkaimius. 18 amžiuje užpylė 5 kaimus ir 2 bažnytkaimius: Latenvaldę, Kunčę, Preedą, Naująją Pilkopą, Senąją Pilkopą, Naglius ir Karvaičius.

Karvaičiuose yra gimęs garsus mokslininkas, rašytojas, mūsų dainų pirmasis rinkėjas Liudas Gediminas Rėza, kuris, būdamas neturtingas našlaitis, išėjo aukštuosius mokslus ir tapo Karaliaučiaus universiteto

profesorium (gimė 1776 m. sausio mėn. 9 d., mirė Karaliaučiuje 1841 m.). Jis savo eilėse „Nugrimzdes kaimas“ apdainavo gimtinės žuvimą tokiais žodžiais:

Štai, keleivi, žiūrėkis naikinimo ranką!
Keleri metai pirm to čia sodai žydėjo,
Grįčiose dori kaimiečiai ramiai sau gyveno,
Kaime, kurs nuo miško lig jūros kranto sau tęsės.
O dabar ką matai? Vien tyrą tyrlaukio smėlį...

Lakštingala nebegieda jiems krūmuose giesmelių,
Kaimenė nebeateina šaltinų atsigerti,
Karveliai nebeburkuoja svetingoj liepelėj...
Bet aš šios liūdno tėviškės mylėti nenustosiu.
Kiekvieną medį, kuris žuvo, širdyje nešiosiu!...

Jau nuo 16 amžiaus pradėta vartoti priemonės judančiam smėliui sulaikyti. Imta sodinti pušaitės. Prūsų karaliaus Fridricho Didžiojo laikais buvo pasodinta daug milijonų daigų. Sodinimas tęsiamas ir dabar. Tai yra nepaprastai sunkus darbas, reikalaujantis daug lėšų. Bet žmonės nenuilsdami kovoja su gamta. Pajūry daro apsaugos kopas, t. y., užtveria žemą tvorą, kuri sulaiko smėlio pusnis. Pasidaro pylimas. Jį ap-

Kuršių Neringos žvejo gyvenamasis namas.

sodina vadinamomis tyrų avižomis, kurios smėlio apneštos vėl išlenda, o šaknis taip giliai įleidžia, kad gali pasiekti drėgnesnį sluoksnį, iš kurio ima sau maistą.

Toliau smiltynas dalinamas į kvadratus po 16 kv. metrų ir kvadratų sienos išpinamos virbų tvorelėmis. Kiekvienam hektarui reikia 50 kub. metrų šakų. Paskui visas plotas apdengiamas moliu arba purvais ir dumblu, kasamos duobutės, pripilamos derlingos žemės ir sodinamos jaunos tam tikros veislės pušaitės, parvežtos iš Skandinavijos arba kitų šiaurės kraštų. Aplink pušaites pribarstoma smulkiai sukapotų šakutių ir sudžiovintų pušų spyglių, kad vėjas negalėtų sunešti smėlio. Šios pušaitės didelės neauga, bet jos savo ilgomis šaknimis aprėpia didelius plotus ir tuo būdu sulaiko smėlį. Prie Nidos yra 5 pėdų aukščio pušaitė, kuri apima 31 žingsnį aplink save.

Visi senovės raštai ir mokslininkų tyrinėjimai aiškiai liudija, kad Kuršių Neringoje gyventa lietuvių tautos šakos — kuršių. Jų palikuoniai ir dabar čia tebe gyvena. Šiandien jų nuolatinių vietinių pusiasalio gyventojų priskaitoma iki 3000 žmonių. Jų apdarai, papročiai ir tautinės ypatybės beveik tie patys, kaip ir pas lietuvių šiapus marių. Vyrai ir moters stiprios sudėties, ramaus būdo, mandagūs, dievobaimingi ir labai

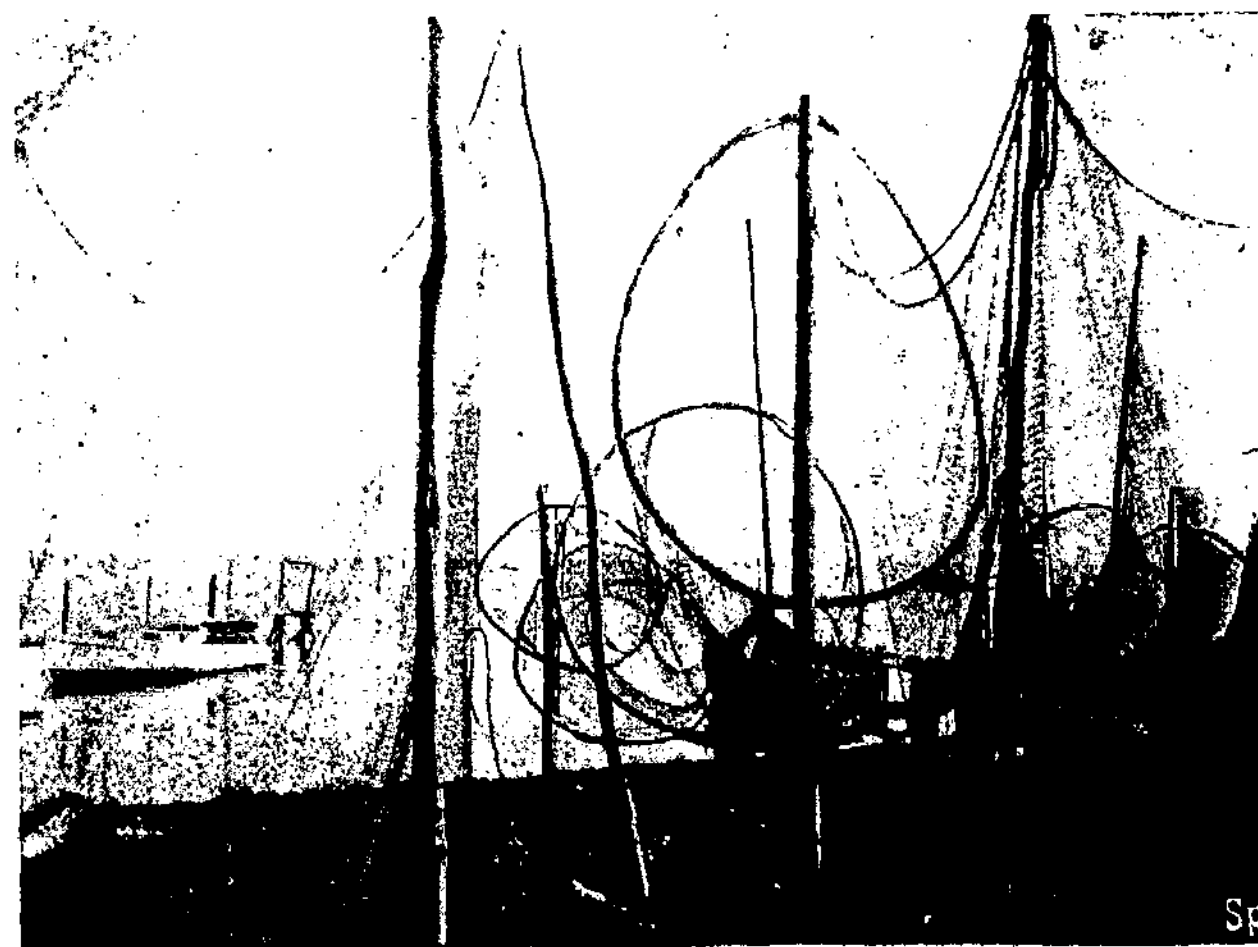
pamaldūs tačiau prietaringi. Čia ilgiausiai laikėsi senovės tikyba. Dar 18 amžiuje vokiečių valdžia baudavo už slaptus susirinkimus prie senų liepų ir ąžuolų, kur jie degindavo aukų ugnis. Dainas ir pasilinksmi-

Kuršių Neringos žvejų vaikai.

nimus laiko nuodėme. Kalba trimis kalbomis: lietuviškai, vokiškai ir kuršiškai. Šių laikų kuršių kalba yra lietuvių ir latvių kalbos mišinys. Namie jie vartoja lietuvių ir kuršių kalbas, bažnyčioje — lietuvių, žvejyboje — kuršių, o įstaigose ir viešose vietose — vokiečių. Jų rūbai namų darbo. Moters tebenešioja šimtakvoldžius sijonus. Avi medpadžius. Žodžiu, jų apdaras daug lietuviškesnis, negu Didžiosios Lietuvos lietuvių. Trobos čerpėmis, meldomis arba šiaudais dengtos, su mėlynomis langinėmis ir lietuviško stiliaus pagražinimais. Gyvenamųjų trobų toks pat sutvarkymas, kaip ir visur Lietuvoje — priemenė, pirkia ir seklyčia. Kapinėse stato labai originalius, savotiškus kryžius.

Vienintelis Kuršių Neringos gyventojų užsiėmimas — žvejyba. Daugiausia žvejoja Kuršių įlankoje. Iš-

Kuršių Neringos žvejų tinklai.

tisomis naktimis laido į dugną ilgiausias virves su meškerėmis arba valkioja didžiulius tinklus, o rytmetį grįžta su grobiu namo. Daugiausia sugauna plekšnių,

menkių, sterkių, karšių, ungurių, stintų ir kitų. Į jūrą žvejoti plaukia rečiau, tik geram orui pasitaikius. Ypač įspūdinga, kai žvejų laiveliai su būrėmis, tarytum paukščiai su išskėstais sparnais, vakare grįžta iš jūros arba slenka tamsėjančių marių paviršium.

Senoviškas kuršių kryžius kapinėse.

Be to, žvejai gauda varnas ir jas valgo. Varnos gaudomos tinklais, į kuriuos įviliojamos su žuvimis arba pagautomis ir pririštomis gyvomis varnomis. Šiek tiek pelno kartais jie gauna iš gintaro. Bendrai, Kuršių Neringos gyventojai neturtingi.

Vasaros metu į Kuršių Neringą atvažiuoja labai daug vasarotojų ne tik iš Lietuvos, bet ir iš Vokietijos. Vasarotojai gyvena tam tikrose dėl svečių įrengtose vilose (vasarnamiuose) arba pas žvejus. Iš to žvejai turi pelno.

Kuršių Neringoje — Lietuvai priklausančioje daly, yra šios gyvenamosios vietos.

Smiltynė (Sandkrug — Smėlio karčiama) — prie pat Klaipėdos miesto. Čia daugiausia miestelėnai praleidžia atliekamą laiką. Yra daug gražių vasarnamių, keletas restoranų ir viešbučių. Gyventojų apie 300 žm. Čia pat yra 17 amžiuje statyta maža tvirtovė, kuri saugoja įėjimą į Klaipėdos uostą. Dabar ji apleista.

Juodkrantė (Schwarzort) — bažnytkaimis apie 20 klm. nuo Smiltynės. Labai graži vieta. Puikus senas pušynas. Daug įdomių vietų. Seniau čia buvo garsios gintaro kasyklos. Dabar kurortas, į kurį suvažiuoja daug vasarotojų, puiki poilsio vieta. Čia kasmet per šv. Petrą susirenka Mažosios Lietuvos jaunimas. Nuolatinių gyventojų apie 1000.

Povelka — žvejų kaimelis su 125 žmonėmis. Yra vienintelė krautuvėlė.

Preila — kiek didesnis kaimas. Turi 250 gyventojų. Yra viešbutis. Tarp Povelkos ir Preilos buvo seniau Karvaičių bažnytkaimis, dar smėlio užneštas.

Nida — nepaprastai ramus, tylus miestelis su 1000 gyventojų. Yra keletas viešbučių, švyturys, ku-

ris rodo laivams kelią, paštas ir muitinė. Netoli yra gražių miškelių, kuriuose ramiai sau ganosi elniai. Jų nebedaug yra. Todėl medžioti griežčiausiai draudžiama. Tačiau jų skaičius vis mažėja. Dabar priskaitoma tik apie pusantro šimto. Daugiausia juos galima matyti, kai jie saulei leidžiantis susirenka vandens atsigerti.

Ties Nida eina Lietuvos Vokietijos siena. Vokiečių pusėje yra šios gyvenamos vietos: Pilkopa, Rasytė, Sarkava ir Krantas. Įdomiausia jų Rasytė. Čia yra išlekiančių ir atlekiančių paukščių sustojimo, poilsio vieta. Vokiečių ornitologijos draugija įrengė prieš 30 metų paukščiams sekti stotį, kuri skaičiuoja pralekiančius paukščius (pav., 1913 m. suskaitė 567.000) ir juos žymi tam tikrais ženklais.

Visas Kuršių Neringos gyvenamas vietas jungia nepaprastai gražus ir geras vieškelis. Jis eina pusiasalio viduriu, o juo keliaujant daugely vietų matyti iš abiejų pusių tik bekraštis vanduo. Tai istorinis kelias. Juo susisiekdavo kryžiuočiai su Livonijos ordenu ir vykdavo Lietuvos naikinti. Iki 1833 m. šiuo keliu ėjo paštas.

Baigdamas šias eilutes aš norėčiau paraginti skaitytojus, progai pasitaikius, būtinai aplankyti šį stebuklingą Lietuvos kampelį ir jį arčiau pažinti. Pirmiausia turi progos tatau padaryti Klaipėdos įgula. Bet ir kitų įgulų karių ekskursijoms, vykstančioms į Klaipėdą (kaip, pavyzdžiui, padarė 8 pėst. pulko puskarininkiai), patartina būtinai pamatyti nors kai kurias sakyty vietų. Žinoma, aš čia nebeminiu mokyklų ekskursijų. Joms tatau būtina (deja, kai kurioms ekskursijoms, matyti, daug įdomesnės Klaipėdos krautuvų vitrinos, negu Neringos grožybės). Visiems gamtos mylėtojams patartina pėsčiomis pereiti arba dviračiu pervaziuoti visą Neringą iki Nidos. Tada tik galima bus pamatyti ir suprasti, kodėl kitataučiai taip domisi Kuršių Neringa ir taip gausiai kasmet ją lanko. Mums lietuviams, kaip tik turėtų daugiau rūpėti ši vietelė, apie kurią vienas mūsų rašytojų taip yra parašęs: „Užmirštas, apleistas, miręs pasaulis, kur vieši viena tyla, vargu kada nors bepertraukiama linksmos gyvenimo dainos. Visa žemė čia didis Praamžio kapiny-

Kuršių Neringos elnieks.

nas. Nuo žilų amžių amžinųjų čia ilsisi giliai palaidoti milžinai. Ant jų kapų supiltos baltos pilys — kalnai, kopos: švarūs, balti, kasdien vėjų išpustomi ir bangų nuplaunami patalai... Ramu čia, kaip pridera būti dievų vaikams amžinojo atilsio vieta“.

Karo sanatorija Alytuje.

Karo sanitarijos valdyba jau kelinti metai vasaros metu atidaro Alytuje sanitarinę stotį Karo sanatorija vadinamą. Praėjusiais metais ten pat ir per žiemą buvo karo ligoninės skyrius.

Į kalbamą sanatoriją kas vasara atvyksta specialės komisijos paskirti gydytis kariai (karininkai, puskarininkiai, kareiviai) ir civiliai (kr. aps. m-jos tarnautojai) bei karių šeimų nariai ir karo invalidai.

Tikrai čia poilsio ir ramybės kampelis. Sanatorijos rūmas stovi kiek toliau nuo plento ir kareivinių (nuo miesto apie 2 kilomtr.) pušyne. Grynas, pušų sakais persisunkęs oras, labai gerai veikia plaučius, lengva ir gera kvėpuoti. Geram orui esant, ligoniai (sanatorijos vasarotojai) čia savo mėlynuose chalatuose marguoja gamtos žaliame fone. Jie ilsisi gamakuose, pririštuose tarp pušų. Aplink ramumas, tik paukščių čiulbėjimas ir retkarčiais plentu pravažiuojančio automobilio bildėjimas. Geras oras ir sustiprintas, sanatorijai pritaikintas, maitinimas jos gyventojams, per ilgų metų darbą nuvargusiems arba nuo ligų arba sužeidimų nusilpusiems, duoda galimybės sustiprėti, pataisyti sveikatą.

Gyvendami miške, ligoniai čia turi dar ir tą malonumą, kad gali pasiuogauti, pagrybauti.

Alytaus karo sanatorija.

Lietingam orui esant, čia ne koks malonumas tarp mūro sienų sėdėti, bet už tai prasiblaivius ir saulės spinduliams sušvitus, vėl viskas nušvinta, ir vėl malonu.

Atvykus į sanatoriją, iš pradžios nejauku atrodo, mat aplink miškas, tarsi, atskiria sanatoriją nuo gyvenimo. Tačiau pabuvęs vieną kitą dieną, žmogus apsiranta, ir savijauta pakitėja. O pagyvenę keletą savaičių žmonės džiaugiasi, nes jaučia sanatorijos veikimo padarinius, auga svoris, pailsi nervai.

Taip kasmet karo sanatorija Alytuje po keletą šimtų nuvargusių, nusilpusių žmonių sustiprina, ir tuo duoda jiems galimybės vėl su naujomis jėgomis ir energija tėvynei naudingą darbą dirbti.

Viešėjės.

Alytaus karo sanatorijos personalas ir ligoniai.

Didžiųjų karo vadų asmens ypatybės ir kariavimo pagrindai.

Nors karo mokslas ir karo technika dabartiniu metu labai aukštai pakilo, tačiau vis dėlto reikia pripažinti, kad būsimajam kare, kaip ir visuomet, priešą nugalės ne mašina, bet kariuomenė, kitaip sakant tauta, didvyrių ir karžygių pavyzdžiais išauklėta.

Karo istorija rodo, kad nuo Aleksandro Didžiojo Makedonėno laikų (356 m. prieš Kristaus gimimą) kariavimo būdas, nors žymiai pasikeitė ir pažengė, bet žmonijos dvasia, būdas ir bendri kariavimo pagrindai iki šiol vis lieka tie patys. Jeigu išnagrinėsime ir sulyginsime Aleksandro Didžiojo, Vytauto Didžiojo, Petro Didžiojo, Napoleono Bonaparto, Suvorovo ir maršalo Fošo asmens ypatybes ir jų kariavimo būdus, tai rasime juose daug bendro.

1. Asmens ypatybės.

Visi kalbami karo vadai buvo savo laikais — savo krašto, savo tautos karžygiai. Jie, arba plačiai

išplėtė savo tėvynės sienas, arba atstojo jos galybę ir savo tautos garbę. Jie karštai mylėjo savo tėvynę, savo tautą, todėl tik ir sugebėjo pagarsinti savo vardą ir amžinai palikti istorijoje. O kodėl jiems pavyko visa tai pasiekti? Todėl, kad jau nuo vaiko amžiaus jie buvo kariškai auklėjami ir mokomi stovėti tėvynės sargyboje — mylėti ją, o reikiant paaukoti jai ir savo gyvybę. Todėl, kad šiame mokyme jie parodė nepaprastą savo širdies ir proto *gilumą ir gabumą*. Vyresniam amžiuje jie nuolat studijavo visų laikų ir tautų karo istoriją, pasaulinę geografiją ir matematiką. Neužmiršo išmokti net savo priešų kalbos, papročių ir jų kariavimo būdų. Visi buvo nepaprastai savarankūs, sumanūs, gudrūs, narsūs ir karingi — griežti ir atkaklūs kovose. Todėl nenuostabu, kad jie plačiai pagarsino savo vardą pasaulyje.

Be to, šie vadai turėjo didelį *vispusišką patyrimą*. Pradžioje tarnavo kariuomenėje, arba buvo mokomi atlikti pareigas, nuo paprasto kareivio pradedant, o pagaliau baigė savo patyrimą kaipo vadai karuose ir kovose su priešais, kur patys dalyvavo.

Kiek Lietuvos raitininkų dalyvavo 1577 m. kare su rusų caru Jonu IV žiauruoju.

Pasibaigus karaliaus Stepono Batoro rinkimams, ginkluotos sujungtos respublikos (Lenkijos ir Lietuvos) jėgos buvo labai menkos. Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos sienos buvo saugomos labai mažomis jėgomis, būtent: Vitebske buvo 100 raitininkų, Leple (Polocko žemėje) 100, Oršoje — 100 ir Uloje — tik 50. Tiek buvo Lietuvos kariuomenės, kaip matyti iš lauko etmono Kristapo Radvilo paliepimo, duoto 1577 m. liepos 6 d.

Be to, Livonijos gubernatorius, Žemaitijos seniūnas ir Vilniaus kaštelionas Jonas Chodkevičius turėjo samdomus raitininkus: Diunamunde — 160 rait., Marienhauze 100 r., Basekenėje 50, Lucine 50, ir Lemzale 25.

1577 m. rugsėjo mėn. karalius įsakė pasamdyti 1500 raitininkų, kad tuo būdu padidintų Radvilos kariuomenę, bet vicekancleris Laurynas Vojna, trūkstant pinigų, davė tik 600 raitininkų. Pats karalius nieko negalėjo padaryti, nes buvo įveltas į Gdansko karą.

Caras Jonas IV žiaurusis atvyko į Naugardą tikslu užgrobti Livoniją (Inflantus). Susitaręs su danų Magnusu, kuris jau turėjo Livonijos karaliaus titulą, bet viešpatavo tik keliose tvirtovėse, būtent: Karkuse, Oberpalene, Lemzale, Hermese, Helme, Hekene ir Ungene, pradėjo karą.

Karas buvo nelaimingas lietuviams.

Caras turėjo 30.000 kariuomenės su gausinga artilerija. Pasiūsti į priešakį totoriai pranešė, kad lietuvių lenkų kariuomenės labai mažai. Tada caras drąsiai atžygiavo

Lietuvos raitininkas XVI šimtm.

prie Marienhauzo tvirtovės ir ją paėmė. Paskui greit ir lengvai paėmė Luciną, Landoką, Sesvegeną, Švanenburgą, Kokenhauzeną, Erlį ir Volmarą su kunigaikščiu Palubinskiu.

Lietuvos lauko etmonas Kristupas Radvila kaltino Joną Chodkevičių, kad jis paliko Žemaitiją ir nuvyko pas karalių į Gdanską, esą, pasiuntinybės reikalais.

Bet ir pats Radvila su savo 300 raitininkų turėjo pasitraukti. Taip pat pasitraukė ir Oborskis su savo gusarais (300 arklių). Kuršo kunigaikštis, taip pat palikęs Livonijos tvirtoves, atvedė kariuomenę prie Dauguvos.

Karalių tuo kaltinti negalima. Jis patarė lietuviams pavartoti savisaugos priemones. Buvo sušaukti apskričių seimeliai, o Vilkaviškyje liepos mėn. — generalinis seimas mokesčiams paskirstyti. Lietuviai, lenkų papročiu, apdėjo po 24 grašius kiekvieną valaką ir tarnybą. Mažesniais mokesčiais buvo apdėti miesčionys, amatninkai, nuomininkai ir net čigonai. Rinkliava jau buvo suvėlinta ir išgelbėti Livonijos nebegalėjo. Tačiau būklė pagerėjo 1577 m. lapkr. mėnesį.

Vilhelmas Plateris su drąsiu kazoku Zaba paėmė Daugpilį (Dinabarką), pavaišinęs tvirtovės kariuomenę (rusus) degtine.

Vėliau Motiejus Dembinskas su Jonu Bühringu, Chodkevičiaus sekretorium, paėmė Vendeną. Be to, paėmė tvirtoves: Sonzelį, Erlę, Lamsalį, Nietaną, Purkelį ir kitas.

K. J. Vaišnoras.

Sakysim Aleksandras Didysis IV amžiuje keliose kovose nugalėjo keturis syk didesnę Persijos karaliaus Dario kariuomenę, o po to užkariavo ir visą didžiausią tuo metu Persijos valstybę. Padarė žygi į Indiją ir t. t.

Didysis Lietuvos kunigaikštis Vytautas XV amžiuje visiškai sulaužė kryžievių galybę. Išlaisvino iš jų jungo Žemaitiją su Sūdavos žemėmis. Be to, jo kardas triuškino totorius, gudus ir rusus. Jis užėmė didelius rusų žemės plotus, patraukė gudus savo pusėn ir t. t. Žodžiu, Lietuvos vardas Vytauto Didžiojo laikais toli skambėjo už mūsų krašto sienų.

Petras Didysis XVII — XVIII amžiuje savo nepaprastos energijos, patvarumo ir išsilavinimo dėka nugalėjo gerai apmokytą ir karingą Švedų kariuomenę su jos karaliumi Karoliu XII priešakyje. Švedai tuo metu buvo jau užėmę didelį rusų teritorijos plotą.

Napoleonas Bonopartas XVIII — XIX amžiaus pradžioje savo nepaprasto kariško gabumo ir sumanumo dėka užkariavo beveik visą Europą, kariavo

net Egipte (Afrikoje) ir amžinai paliko istorijai savo ir Prancūzijos vardą.

Suvorovas, garsusis rusų kariuomenės vadas XVIII amžiuje sėkmingai kariavo Septynerių metų kare su Prūsija, vėliau su Lenkija. Savo nepaprastu narsumu ir pavyzdingu elgesiu žygiavimo metu darė stebuklus.

Maršalas Fošas, prancūzas, vadovaudamas Antantos kariuomenėms (veikiančioms prieš Vokietiją) paskutiniam pasauliniam kare 1914 — 18 metais sutriuškino Vokietijos galybę ir priverė ją priimti labai sunkią ir negarbingą vokiečiams Versalio sutartį.

Žodžiu, galima pasakyti, kad tik nuolatinis lavinimasis ir kovos patyrimas, sąryšy su giliu prigimtu protu, davė šiems vadams ypatingų gabumų tikrai įvertinti susidėjusią aplinkybę, greit orientuotis kovos sąlygose ir tinkamai siekti užsibrėžtą tikslą. Petras Didysis sako: „Statute tvarka rašyta, o laiko ir atsitikimų nėra“.

Jūrų kadeto laiškas kariūnui.

Mielas Jurgi!

Perskaitęs Tavo laiške netolimos praeities atsiminimus, kaip jus vežė į kariuomenę, prisiminiau ir aš maždaug iš to paties laikotarpio įvykius, kai likęs vienas pravėriau nedrąsiai duris į pasaulį.

Atsisveikinęs su Jokūbu Kauno stotyje, galvojau: „Kaip dabar liksiu be draugo?“ Tačiau ilgai laukti nebereikėjo. Jokūbo vietoje turėjau kitą draugą. Tai buvo vyrukas neturtingo tėvo sūnus. Jis taip pat ieškojo vietos pasauly. Mes vykome į Klaipėdą.

Klaipėdos nedideliu vokiečių prekiniu laivu išplaukėme į Rotterdamą. Po 5-kių dienų kelionės išlipome ant kranto ir atsidūrėme vidury miesto. Suradome stotį ir tą pačią dieną jau stovėjome prie Lietuvos konsulato durų Briuselyje. Konsulas ne lietuvis, bet labai malonus žmogus. Sutvarkęs reikalus, liepė važiuoti į Antverpeną.

Rytojaus dieną buvome Antverpene „Lloyd Royal Belge“ kompanijos kontoroje. Antverpene dar teko laukti 10-tį dienų, iki laivas prisikrovė prekių.

Štai, prisiartino ir toji diena, kai mes žingsniavome uosto link, kur stovėjo mūsų laivas. Laivas atrodė baisiai didelis. Rytojaus dieną atsitolinome nuo Belgijos krantų ir atsidūrėme plačiajame Atlanto vandenyne. Tada jau prasidėjo seniai svajotą jūrininko karjera. Iš pradžių, Jurguti, buvau visiškai pesimistiško ūpo pagautas. Net ašaros iš akių norėjo veržtis. Visas murzinas dirbau ir galvoju: „Kodėl man reikėjo čia važiuoti?“ Pirmą kartą patekus į tokį gyvenimą, atrodė ne tik keistoka, bet visai nustočiau dvasinės pusiausvyros. Bet, laikui bėgant, apsipratau. Dabar, turiu pasakyti, esu tikras jūrininkas ir visai patenkintas savo būkle. Kai įstoja į mūsų laivą koks nors naujokas, — tenka iš jo pasijuokti.

Mes su draugu pasirodėme gana tinkami jūrininkai, nes jau trečios kelionės metu mus abu pakėlė vyresniais kadetais. Vyresnio kadeto laipsnį paprastai gauna tik per 5 — 6 mėn., o mes — per 2 mėn.

Pirmoji kelionė buvo sunkiausia, nes sakoma: „pradžią visada sunki“. Kitos kelionės jau buvo lengvesnės.

Pirmą kartą atsistojęs ant naujojo pasaulio žemės galvojau: „Aš esu tas laimingasis, kad galiu vaikščioti po tą žemę, kurią Kolumbas surado po tiek vargo“. Dabar pamatyti Ameriką — nebėra jokio įdomumo. Dabar esu pasiryžęs aplankyti senąjį pasaulį, Aziją ir k.; manau bus įdomiau.

Laivu „Carlier“ greit išplauksiu aplink pasaulį. Teks plaukti per Gibraltaro sąsiaurį, Viduržemio jūrą, Panamos kanalą ir Atlanto vandenyną. Į Antverpeną grįšime rudenį, spalį ar lapkričio mėn.

Jeigu Tau įdomu, aprašysiu laivo gyvenimą. Dirbti tenka gana daug. Darbas baisiai nešvarus. Daugiausia tenka plaukti ir dažyti, paskui reikia visokias virves tvarkyti. Šį darbą dirba visi jūrininkai ir kadetai. Kai gauni vyresnio kadeto laipsnį, tada darbas paiįvairėja. Vieną valandą dirbi su jūrininkais, kitą — su karininkais, trečią — kur nors vieną nugrūda. Be to, vyresnieji kadetai turi laivą vairuoti pagal kompasą ir eiti į sargybą. Eina po du žmones.

Šiaip gyvenimas laive nėra per daug malonus, gana liūdnas ir darbo labai daug.

Kitą pavasarį mudu su draugu manome grįžti į Lietuvą pasisvečiuoti.

Na, tai laimingos kloties.

Tavo draugas *Kostas*.

Bet į šių vadų ypatybes reikia žiūrėti tiksliai kaip į pamatą, tinkamą karo bei kovos planui nustatyti. Toliau išnagrinėsime šių vadų bendras ypatybes, kurios padėjo jiems priimtą planą kuo geriau ir tiksliau įvykdyti.

2. Būdas ir sveikata.

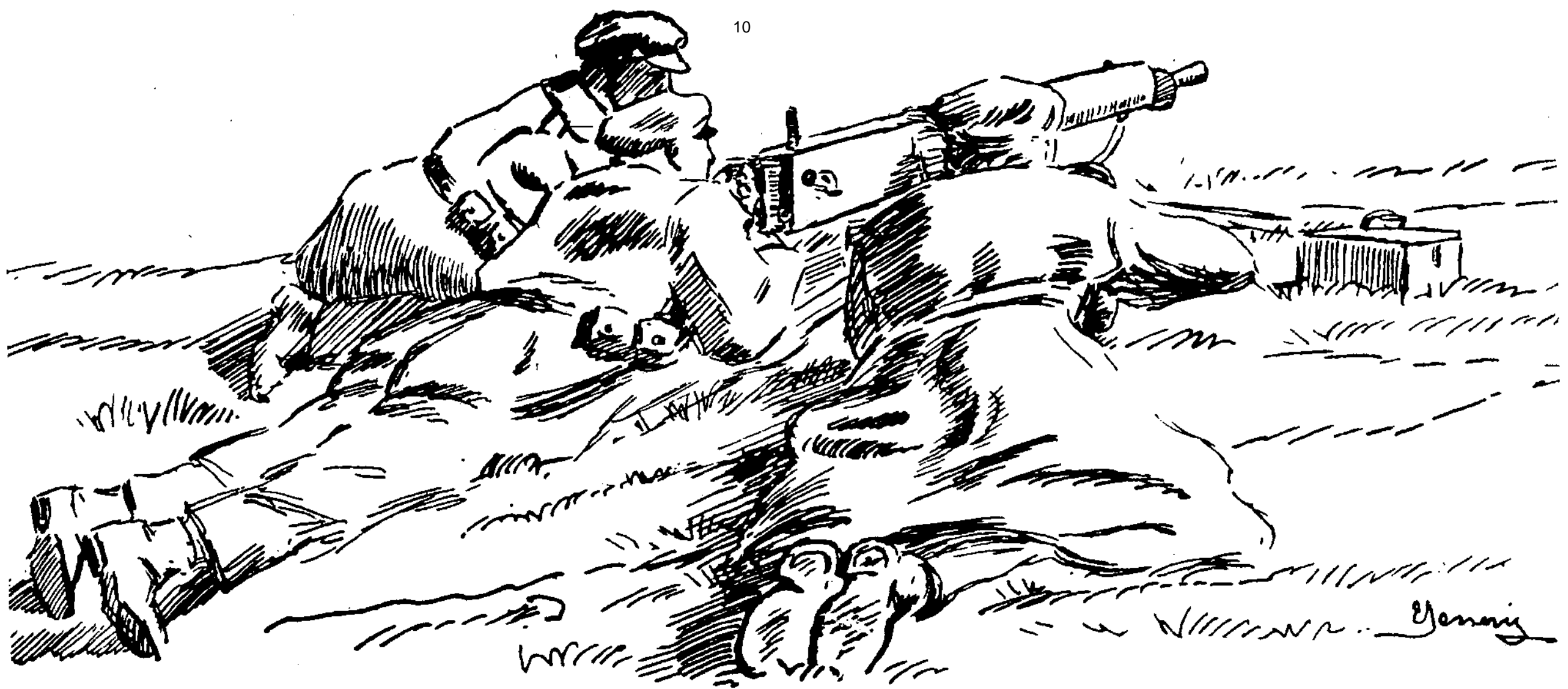
Visi šie vadai buvo tvirto būdo ir griežto pasiryžimo nugalėti priešą. „Blogiausias dalykas kovoje, tai neturėti pasiryžimo“ — sakė Napoleonas. Visi jie buvo geležinės valios, kuri padėjo jiems kovos tikslą pasiekti. Jie rodė savo kariams didelį asmens narsumą, bet protingai naudojamą kritišku kovos momentu, kaip paskutinį rezervą.

Jie buvo geros sveikatos, nes ir silpnesnieji, savo stipria valia, paprastu gyvenimu ir pasiryžimu užtektinai ją stiprino. Jiems nerūpėjo geri valgiai, poilsis ir kiti patogumai, bet jie buvo pilnai užsigrūdinę ir dėl to buvo atsparūs šalčiams, nuovargiui ir kitiems karo ir kovos metu nepatogumams. Kaip žmonės buvo geri, pasižymėjo savo duosnumu, gai-

lestingumu ir paprastu, širdingu su savo kariais elgesiu. Visa tai traukdavo prie jų valdinių širdis.

3. Bendri strategijos pagrindai.

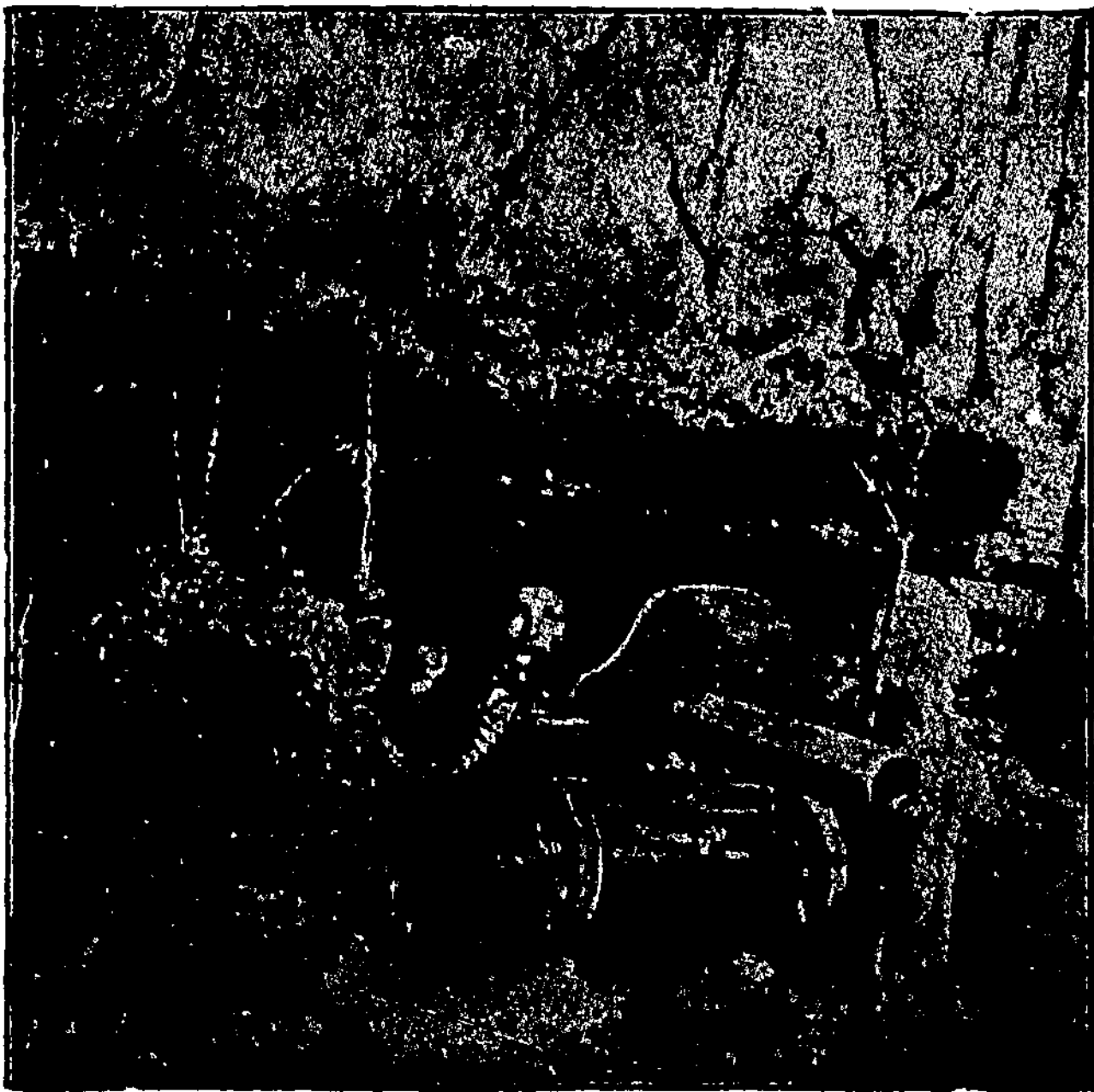
Visi jų karo veiksmai buvo giliai pamatuoti karo mokslo pagrindais. Kaip antai: a) savo karo operacijoms jie pirmiausia išrinkdavo svarbiausią tikslą, — tai yra stengdavosi sunaikinti gyvąją priešų jėgą (kariuomenę), arba jos šaltinius, kurie duoda lėšas ir priemones karui vesti. Jeigu prieš juos būdavo keletas priešų kariuomenės vienetų, tai pirmą smūgį jie visuomet nukreipdavo prieš pavojingiausią iš jų, todėl laimėdavo. b) Vykdyto planas — buvo griežtai ir su pasiryžimu pildomas. Svarbiausioji jų vykdyto plano ypatybė visuomet buvo paprastumas ir aiškumas. Siekdami svarbiausią tikslą, jie stengėsi pirmiausia pasiekti artimesnį uždavinį, taip sakant, pirmą karo kelionės stulpą, o visos tolimesnės puolimo smulkmenos būdavo sudaromos vėliau, atsižvelgiant į naujas karo bei kovos aplinkybes. (Bus daugiau). *Ats. mjr. Zykus.*

A T A K A.

Vyrai! Matote štai prie pušies krūmą? Matom! Atkirtom visi septyni. Ten įsitvirtinęs priešo lengvasis kulkosvaidis, kurį mes turim atakuoti. Visų mūsų akis buvo į jį nukreiptos. Nesuprantamas, nepaprastas, bet galingas noras gimė krūtinėj tuojau pulti tą nelaimingą krūmą, kuris slėpė priešų kulkosvaidį.

Uždėt durtuvus! Pasigirdo griežtas grandininko balsas. Visai nieko negalvojau, bet durtuvus staiga atsirado ant šautuvo. Mes laukėm nekantraudami tolimesnių įsakymų ir mūsų žvilgsniai blaškės tai į priešą, tai į grandininką.

[Pasiruošę atremti priešų ataką.]

Artilerija ir sunkieji kulkosvaidžiai taip smarkiai šaudė, jog balsu perduot komandas nebuvo galima, ir dėl to viską teko spręsti iš ženklų ir judesių; bet mums to užteko, nes tikslas buvo aiškus ir suprantamas.

Grandininkas buvo rimtas, susimąstęs, šaltas — nesikarščiaavo, bet iš po antakių žibėjo akys, kurios ro-dė, jog jis viską seka ir viską mato.

Mūsų su grandininku buvo aštuoni žmonės, bet širdis buvo viena ir tikslas buvo vienas. Sekundos slinko, bet jos atrodė taip ilgos, ilgos lyg amžiai. Dar sykį patikrinau, ar gerai uždėtas durtuvas, ir vėl akis įsmeigiau į tą krūmą, kurį jau skaičiau mūsų.

Nežinau kodėl, bet man prisiminė vieną giliai įstrigusį į mano sielą dieną. Pulkas. Gražus saulėtas sekmadienis. Po pamaldų mūsų kuopa buvo išrikiuota priesaikai. Aš dabar lyg matau, kaip mes visi iškėlė ranką tarėme, nors ne drąsiai, bet su giliu įsitikinimu ištesėt... „ginsiu Tėvynės Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę nuo visų priešų, nesigailėdamas nei savo sveikatos, nei gyvybės“... ir nepajutau, kaip pradėjau tvirtai rankose šautuvą spausti ir su juo aš jaučiausi toks galingas, kad būčiau tuojau priešą puolęs, bet susilaikiau. Geras karys nesikarščiuoja, bet viską šaltai ir drąsiai vykdo, o pagaliau ir geras noras ne laiku pareikštas galėjo mus išduoti ir viską pagadinti. Aš be galo norėjau įrodyti, kai geras karys moka tėvynę mylėti ir priesaiką ištesėti. Tai man šnibždėjo mano vidujinis balsas, kuris buvo galingesnis už granatų ir minų sprogimus.

Grandininkas šaltai, bet griežtai įsakė mesti granatas. Dar sekunda, o mano noras pulti buvo nesuvaldomas... „Vyrai“, išgirdau balsą, „paskui mane pirmyn! Valio!“ Daugiau nieko negridėjau tik kažin kokios jėgos vedamas puoliau pirmyn. Aštuoni durtuvai blizgėjo ir nešė priešui mirties smūgį.

Krūmas sujudėjo ir priešas nelaukto smūgio užklyptas pakilo bėgti. Keletas priešų žmonių vos kelis žingsnius pabėgę suklupo ir... jų gyvenimą siūlą nutraukė mūsų siūsta plieno kulka. Kiti bėgo, bet kur ir nuo ko vargu jie žinojo.

Mes ūpo ir keršto pagauti norėjom bėgančius priešų šaulius vytis. Tik staiga išgirdau: „Stok! Prie kulkosvaidžio!“ Atsigrižau. Į mus šliaužė išblyškęs ir kruvinas grandininkas. Jis vėl nors ir sužeistas mums vadovavo. Jis buvo viršininkas, kuris savo pareigas gerai suprato ir šventai jas pildė.

Kelios sekundos ir iš priešų paimtas kulkosvaidis greit tarškėdamas siuntė priešui šimtus mirties sveiki-

nimų (mat jo priešas nespėjo sugadinti). „Perkelti ugnį į dešiniau matomą namelį, kur...“ jo balsas nutrūko, ir jis nusviro lyg ažuolas vėtros palaužtas. Aš supratau jo norą. Mums reikėjo apšaudyti priešo kulkosvaidį, kurį atakavo mūsų kaimyninis skyrius. Ir vėl tarškėjo kulkosvaidis, atsikosėdamas ugnimi.

Priešas buvo atremtas ir nustumtas. Mes likome antrame ešalone ir galėjom šiek tiek atsikvėpti ir susitvarkyti.

Pirmoj eilėj mes susirūpinom savo grandininku, kuris gulėjo šalia paimto kulkosvaidžio mirties glėby. Jo krūtinė vos, vos kilo, iš ko sprendėm, jog jis dar gyvas.

Pamaniau: nors jis daug kenčia, bet jis laimingesnis už mane, nes jis parodė, kaip karys turi ištesėti

tai, ką prisiekė prieš Visagalį ir Tautą. Jis atliko tai, ką jis galėjo ir ką jo žmogiškos jėgos leido atlikti...

Vieną dieną — tai buvo vasario 16 d. — skaitau laikraštį. Pirmame puslapy sąrašas karių, apdovanotų Vyties kryžiais už pasižymėjimą kantynėse.

Vincas Šukys, juk tai mano buvęs grandininkas! Aš prisiminiau ir lyg matau, kaip jis šaukdamas valio puola priešą. Jis žaibuoja. Jam iš šono ir rankos teka kraujas. Jis suklumpa, mes norim padėti jam, bet jis grūdamas šaukia: „Vyrai pirmyn, pirmyn!“

Jis parodė, kaip kiekvienas karys gali būti karžygiu. Tik reikia meilės, stiprios valios ir pasiryžimo. Jis toks buvo. Dabar jo krūtinę puošia Vyties kryžius. Jis to vertas. Ir tūkstančiai su pagarba minės tų karžygių vardus ir lenksis prieš juos.

Kar. A. G.

Dujos būsimuose karuose.

Pasauliniame kare aviacijai buvo statomi reikalavimai: žvalgyti priešą jėgas, sekėti savo artilerijos šaudymą ir bombarduoti priešą užpa-

Kulkosvaidininkai su dujokaukėmis.

kalį apmėtant jį dujų bombomis. Pasaulinio karo pradžioje dujos iš karto padarė didelę permainą, ir, palyginti, gana greit jos buvo jau vartojamos artilerijos ir aviacijos veiksmuose.

Nuo 1918 metų, kai kautynės buvo sustabdytos, visų valstybių chemikai ir technikai dar labiau ėmė tobulinti įvairius išradimus, kaip aviacijos, taip ir dujų srityje, ir šiuo metu eina įtemptas darbas mokslininkų kabinetuose ir dirbtuvėse.

Nors ne labai tikėtina, bet būsimųjų karų uždavinys bus ne tik išnaikinti priešą kariuomenę, bet sunaikinti kartu visus priešą rezervus, užnuodyti vandenį, maistą ir t. t.

Sąryšyje su tokiu greitu technikos plėtojimosi, keičiasi kautynių

taktika ir metodai. Pradžioje pasaulinio karo aviacija galėdavo tik kokią dešimtį kilometrų priešą pozijų išžvalgyti, o krovinių tai tik 10 didelių bombų tepakeldavo, o būsimajame kare aviacija raižys orą tūkstančiais kilometrų ir bombų galės kelti keletą tonų; tą pilniausiai patvirtina šių dienų išradimai. Paskutiniu metu skelbiama apie išradimą lėktuvų, kurie skraido be lakūno ir valdomi nuo žemės. Šie lėktuvai pagal tam tikrą planą gali skraidyti numatytose punktuose ir bombarduoti priešą.

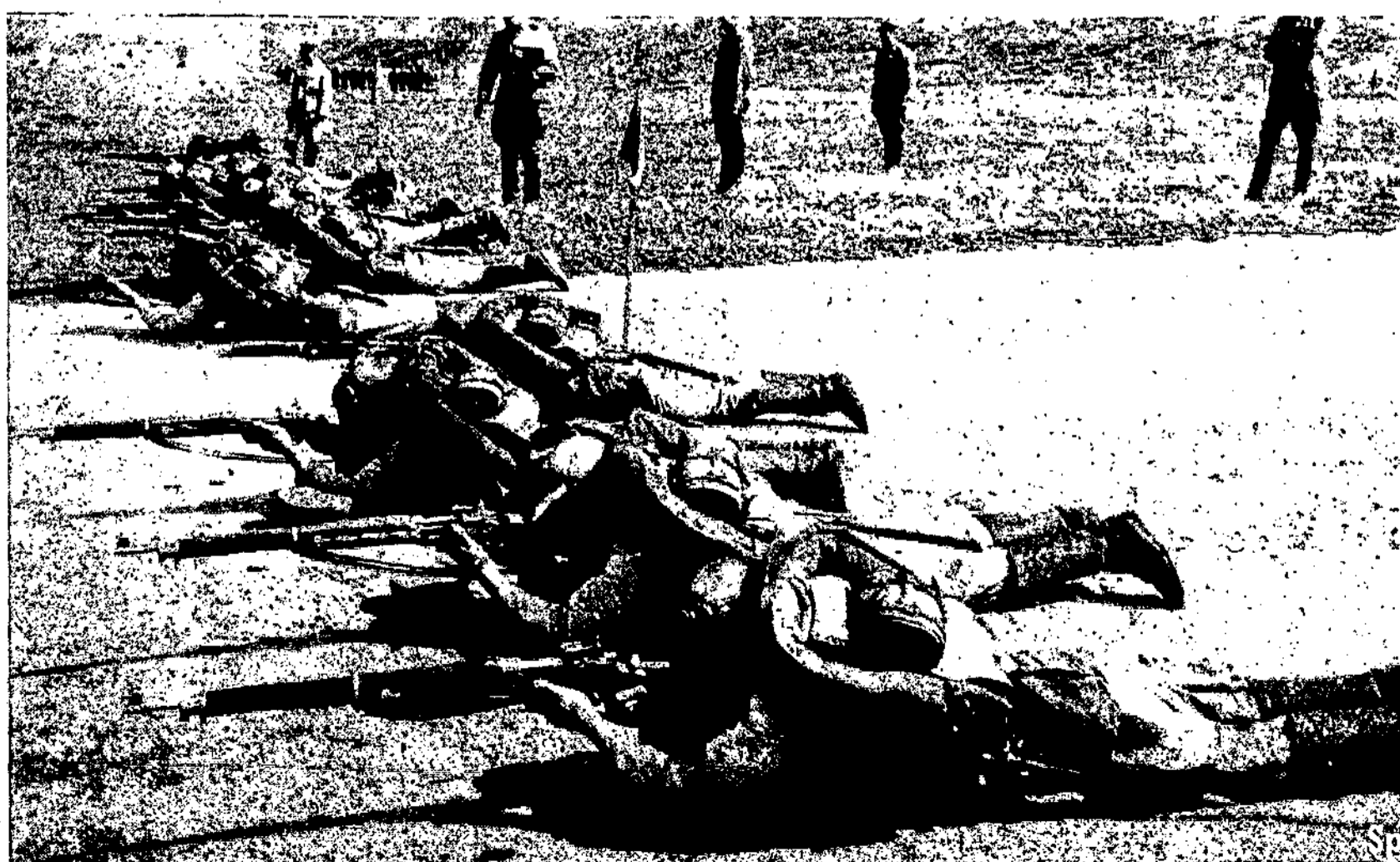
Bet baisiausias būsimos karo įrankis bus dujos, apie jų įvairias rūšis bei žalingumą ir pakalbėsime.

Dujų yra tokių, kurios veikia tik vieną kurią žmogaus organizmo dalį, ir jos suskirstomos į nuodingąsias, troškinančias, ašaruojan-

čias, čiaudamąsias ir kurtinamąsias. Tos dujos kiekviena skyrium nors tik į vieną organizmo dalį veikia, tačiau pakanka, kad padarytų žmogų bejėgiu.

Nuodingųjų dujų veikimas pirmiausia pasireiškia galvos skaudėjimu, po to drugys ima krėsti, kvėpavimas darosi trumpas, pulsas pradeda smarkiai plakti, žmogus nuostoja sąmonės ir amžinai užmiega. Šios dujos veikia tik žmogaus kraują, ir tie reiškiniai įvyksta tik todėl, kad jos suardo kraujo sistemą.

Troškinamosios dujos veikia žmogaus kvėpavimą. Pirmiausia žmogus jaučia krūtinėje didelį slėgimą, jam pradeda neužtekti kvapo, jis ima blaškytis, draskyti rūbus ir nusilpęs krinta. Temperatūra pakyla per 40 laipsnių, ir žmogus mirties agonijoje užtrokšta.

Mūs kareiviai pratina mį veikti su dujokaukėmis.

Ašarojančiųjų dujų veikimas pradžioje pasireiškia dideliu graužimu akyse, po to pradeda tekėti ašaros ir žmogus nustoja regėti.

Čiaudamosios dujos pasireiškia nepaprastu čiaudėjimu, paskui palaiptui seka galvos skaudėjimas, kosėjimas, iš burnos pradeda tekėti kraujas, ir širdis nustoja veikti.

Kurtinančios dujos žmogų padaro kurčiu. Tomis dujomis užnuodytas žmogus nustoja pusiausvyros ir atrodo gerokai įkaušęs.

Be šitų jau paminėtų dujų yra dar universalinės dujos, kurios veikia visą žmogaus organizmą ir visą mus apsupančią gamtą. Iš universalinių dujų labiau charakteringos yra luizitas ir ipritas. Apie luizito dujas labai mažai tėra žinių, nes kaip pats išradėjas, amerikiečių kap. Luizo, o taip pat ir vyriausybė laiko tai didžiausią paslaptį. Tėra tik žinoma, kad tų dujų veikimas esąs baisus ir jos gana ilgą laiką galinčios ore išsilaikyti. Jos veikia visą žmogaus organizmą, gyvulius, gamtą ir t. t. Veikimas esąs labai staigus, pav., pakanka poros lašų luizito, užpildo ant didelės žiurkės, ir šioji per keletą sekundžių pastimpa, o žemė

aprasota luizitu, pačių chemikų žodžiais, per 7 metus neduodanti derliaus. Toms dujoms duotas „mirties rasos“ vardas pilnai atitinka.

Ipritą pirmą kartą pavartojo pasauliniame kare vokiečiai Prancūzijoje ties Ipru; nuo tos vietos ir duotas vardas ipritas. Ipritas visai teisėtai gavo baisaus ir klastingo dujų karaliaus vardą. Iprito klastingumas pasireiškia, kad jis yra bespalvis ir beveik negalima jo užuosti ore. Oro užnuodymas ipritu pasireiškia tik labai silpnu čėsnaکو kvapu, prie kurio žmogus tuoju pripranta. Jau mirtinai ipritu užnuodytas žmogus jaučiasi esąs tyrame ore. Iprito veikimas žmoguje pradeda reikštis tik kelioms valandoms, o kartais net ir kelioms dienoms praslinkus, ir dažnai žmonės jau būdami užnuodyti visai nejaučia, kad už keletą valandų prasidės baisios troškinančios kančios ir tik mirtis iš jų išvaduos. Ipritas yra sunkesnis už orą, todėl juo su lėktuvų bombų pagalba lengvai galima užnuodyti bet kurią apylinkę. Ipritas veikia ne tik gyvąją gamtą, bet ir metalus.

Visi metalai nuo šitų dujų pradeda labai greit rūdyti, taip kad per gana trumpą laiką sustoja

veikusios mašinos, telefonai ir t. t. Žodžiu viskas apsigaubia mirties šydu.

Aptarus visų dujų savybes ir veikimą, rodosi, kad prieš dujas niekas neatsilaikys ir visi turės nuo jų žūti. Tačiau margame mūsų pasaulyje viskas vyksta kitaip. „Kiekvienas veiksmas, turi ataveiksmą“ — pasakė garsusis matematikas Niutonas. Taip iš tikrųjų ir yra. Tas pats chemijos mokslas, išradęs jau minėtas dujas, išrado būdus ir apsaugoti nuo jų. Ir tos visos baisios dujos pasidaro jau nebe taip baisios, tik reikia žinoti priemones ir tinkamai sutikti jų antpuolį. Pati tinkamiausia priemonė tai kaukė — respiratorius. Laiku užsidėta kaukė visada išgelbės žmogų nuo tikros mirties. Tokią kaukę užsidėjęs žmogus gali dirbti tirštuose dujų sluoksniuose. Plačioms gyventojų masėms nuo dujų apsaugoti yra daromi tam tikri požeminiai urvai su eile durų, apkaltų tam tikra medžiaga, kuri nepraleidžia dujų. Iš šitų bendrų bruožų seka, kad dujų karas, jei tik tinkamai bus pasiruošta, neduos tų baisių padarinių, kurių norėjo išradėjai.

V. Skirmantas.

Suomijos „Šiuckoro“ mokymas šią vasarą.

„Šiuckorui“ mokyti vasaros metu išdirbtas planas, kuris panašus į pereinamą mokymo planą. „Šiuckoristai“ karo dalykų mokosi įvairiuose kursuose, stovyklose ir manevruose.

Be visos eilės „Šiuckoro“ dalių smulkesnių pratimų, buvo atlikti arba dar tebėra atliekami šie kursai, stovyklos ir manevrai:

Nuo birželio 15 ligi 28 d. Raivoloj „Šiuckoro“ vyriausias štabas surinko į stovyklas 3-jų apygardų šiuckoristus-pėstininkus, kulkosvaidininkus, ryšininkus ir sanitarijos tarnybos. Stovyklai instruktoriai buvo parengti jau anksčiau (nuo birželio 10—14 d.) tam tikrose kursuose.

Nuo birželio 10 ligi 21 d. Antrea buvo organizuoti sapiorų instruktorių kursai. Į juos buvo pasiųsti tie „Šiuckoro“ rajonų viršininkai, kurie turi savo žinioje sapiorų dalis.

Nuo birželio 15 ligi liepos 13 d. Perkiarvi buvo organizuoti artilerijos kursai, „Šiuckoro“ artilerijos dalių viršininkams.

Nuo birželio 10 ligi 21 d. Chacko buvo organizuoti kursai kavalerijos ir auto dalių viršininkams.

Birželio m. 20 ir 22 d. pajūryje Borgo—Laviza rajone įvyko „Šiuckoro“ ir karo laivyno bendri manevrai. Manevruose dalyvavo ir pėstininkų kariuomenės. Manevrų uždavinys — sausumos ir jūrų karo pajėgų bendras veikimas, iškeliant desantus ir jos atremiant.

Šaudymo mokymui atkreiptas taip pat didesnis dėmesys. Apygardose stengiamasi kuo daugiau pritraukti dalyvių į šaudymo mokymą ir rungtynes. Nuo gegužės 30 ligi liepos 1 d. visoje „Šiuckoro“ organizacijoje buvo suruošta eilė šaudymo rungtynių.

Fizinis lavinimas. Nuo birželio 26 ligi liepos m. 11 d. buvo suruošti sporto instruktorių kursai. Šiems kursams pasibaigus organizuoti dviejų savaičių sporto kursai jaunimo instruktoriams parengti. Visose apygardose organizuojamos jaunimo savaitės stovyklos.

Rugpiūčio 23—24 d. Seiniaioki ruošiamos „Šiuckoro“ lengvosios atletikos rungtynės. Be to, „Šiuckoro“ komandos dalyvaus Helsinkiuose ruošiamoje gimnastikos šventėje, kur „Šiuckoristai“ taip pat atliks rungtynes tarp savo apygardų. Gimnastikos šventėje numatoma dalyvausiant apie 1.400 „Šiuckoristų“.

Didžiųjų valstybių karo aviacija.

Pereinamųjų metų pabaigoje didžiosios valstybės turėjo tokį karo aviacijos skaičių:

	Lėktuvų:			Kadro:	
	Rikiuotėj	Atsargoj	Viso	Lakūnų	Bendrai
Prancūzija	1.664	736	2.400	3.500	36.410
Anglija	1.450	800	2.250	3.200	34.000
Italija	930	470	1.400	4.257*)	31.352
Amer. Jungt. V.	2.040	—	2.040	6.300	30.700
Japonija	517	258	775	1.000	?
Čekoslovakija	270	330	600	450	4.260
Lenkija	390	390	780	600	10.800
Rumunija	220	140	360	300	4.000
Jugoslavija	240	120	360	400	5.500
Tarybų Rusija	1.000	400	1.400	1.650	12.000

*) Įskaitant oro žvalgus ir mechanikus.

Tarybų Rusijos karo vadovybė nusistačiusi per 3 metus karo lėktuvų skaičių padidinti iki 2.200 (20 aviac. brigadų).

Greičiausias naikintuvas.

Prancūzijoje neseniai pastatytas ir išbandytas naujas vienavietis Bernard sistemos, „Jokey“ tipo naikintuvas, kuris yra greičiausias pasauly, nes pasiekė 320 klm. per valandą greitumo. Tai yra monoplanas su 600 arklio jėgų varikliu.

KLAIDOS ATITAIŠYMAS.

„Kario“ 30 nr. 586 pusl. 7 eilutėje iš viršaus vietoje pulk. leit. J. Šarauskas turi būti gen. štabo pulk. Gerulaitis.

Kariško parengimo reikalu.

Mūsų mokyklos praėity kariškos dvasios neturėjo ir neauklėjo. Mokytojams rūpėjo išmokyti vaivai vien tik skaityti ir rašyti. Buvo manoma, kad skiepijimas pr. mokyklų vaikams patriotizmo, tėvynės meilės yra ankstyvus, jiems neprieinamas dalykas. Nors mokiniai baigdavo pradžios mokyklą, bet žiūrėjo nepalankiai į kariuomenę ir joje matė, tarsi, klaidias, kenčiančias sielas. Jie nesuprato tėvynės pareigų, nebuvo jos pamilę, atsidavę, tarytum netekėjo jų gyslomis karštas kraujas. Seniau pradžios mokyklos sirgo kroniška kariško parengimo liga. Bet laikas bėgo ir gimdė naujus gyvenimo šulus. Atsirado žmonių, kurie visą savo gyvenimą, visus jo malonumus nukreipė tik brangios tėvynės gerovei. Tokių asmenų idealai skaisčiai šviečia mūsų tarpe, uždega jaunuolius ugnimi, iškelia juos į berybės aukštumą ir iš ten parodo dievišką savą žemelę su žaliais miškais, plačiais laukais, tikru lietuvišku kūnu ir dvasia. Tokių žmonių atsirado ir mokytojų tarpe. Žinoma, jų buvo maža. Kariuomenės vadovybės pastangomis laikinoje sostinėje praėjusiais metais buvo įsteigti kariško parengimo kursai pradžios mokyklų mokytojams. Susipratę mokytojai kursų uoliai lankė ir igijo daug karo mokslo žinių. Tas savo žinias jie teikia jaunajai kartai. Bendrai, jie į pradžios mokyklą įneša naują elementą, ugdo tikrus savo tautos sūnus. Kariško parengimo platesniam mastui vyriausybė siuntinėja visoms mokykloms mūsų kariuomenės organą „Kari“. Kiek jis suteikė malonumo mokytojams, mokiniams ir šiaip kaimiečiams, tai galima pastebėti iš įvairių jam prielankių atsiliepimų spaudoje ir gyvoje kalboje. „Karys“ skrajodamas po visus Lietuvos kampelius kelia aukštuosius tėvynės meilės šventus idealus. „Karys“ savo dvasia paliečia visų širdis, uždega kilnius pasiryžimus. „Kariui pradėjus lankyti mokyklas, kariškas tautos parengimas prasi-
dėjo kiekviename sodžiuje.

„Karys“, žadindamas tėvynės meilę, šventą norą jai tarnauti, galingą drąsumą ir pasiryžimą nugalėti priešą, tikrą karžygiškumą, yra geriausia priemonė kariškam parengimui visose mūsų mokyklose. Jis yra tos rūšies neišsemiamas šaltinis, kuris teidamas kas savaitė atneša jaunajai kartai daug naudingų žinių, kartu lavina protą ir jaunuolių sieloms duoda tinkamo peno. Dabar visiems mokytojams turi rūpėti jau-

Dvi suaugusios pušys (Vilkiautinių kapinėse Liškiavos val.) Prie jų Kauno mokytojai J. Mileris V. Čižukas ir J. Papečkus, kurie atostogų metu padarė ekskursiją į Dzūkų kraštą.

nosios kartos kariškas parengimas; tolygiai turi rūpėti ir „Karys“. Visi turime rūpintis ir padėti jam ir toliau gyvuoti mokyklose. Jis turi amžinai neišnykti iš mūsų tarpo, augti, tobulėti, plėstis, lankyti kiekvieną „bakūžę samanotą“. Taigi kiekvienas teatsilygina „Kariui“ darbu, triūsu ir tepamyli karštai jo skelbiamas idėjas. Platinkime jas visur ir visada, o kariškas parengimas, turėdamas tvirtą pagrindą, parodys stebuklus.
Mok. A. Adomaitis.

Didžioji Panevėžio r. t. skautų-čių stovykla Anykščių šilely.

Šiais metais Panevėžio r. tunto skautų-čių stovykla prasidėjo liepos 1 d. Baranausko apdainuotame Anykščių šilely. Į stovyklą atvyko apie 40 skautų.

Pirmomis dienomis buvo stovyklos įrengimo darbai. Pastatyta palapinės, iškasta stalai, įrengta virtuvė, telefonas ir kt. Skautų stovykla, kuri buvo 1 km. atstu nuo skaučių stovyklos, ryšį palaikė telefonu.

Stovyklą įrengus ir aptvarkius, prasidėjo užsiėmimai. Eita patyrimo laipsnių programos, daryta plaukymai, šaudymai, žvalgymai, įvairūs dienos ir nakties žaidimai, topografijos nuotraukos ir kita.

Įdomūs būdavo vėliavos pakėlimai, nuleidimai ir vakare laužas.

Laužą apsėdavo skautai ir svečiai, kurių kiekvieną dieną nemažai atsilankydavo. Būdavo sakomi monologai, pašnekesiai; skambėjo dainos, juokai, deklamacijos.

Buvo atvykę keletas skautų iš Ukmergės stovyklos.

Juos vizitavo laiveliu du Panevėžio r. t. skautai.

Liepos 6 d. buvo atvykęs ir tuntininkas vyr. leit. Jonaitis su kitais svečiais iš Panevėžio.

Priėmęs raportą ir pasveikinęs skautus, apžiūrėjo stovyklą. Po bendrų pietų svečiai nuvyko apžiūrėti Puntuko akmens. Vakare visi svečiai dalyvavo laužo programoje. P. tuntininkas pasakė kalbą, kurioje pažymėjo skautų svarbą valstybės gyvenime ir krašto gynime.

Joniškio vid. mokyklos stygų orkestras.

Liepos 13 d. įvyko sporto šventė. Nežiūrint to, kad nuo miestelio tolokai ir mėgino lyti, žmonių atsi-

lankė gana daug. Atvyko iš Panevėžio vyr. sktn. kap. St. Žukaitis, vyr. leit. sktn. Bačyks ir dar du kari-ninkai.

Skautai atliko įvairių sporto numerių, komiško sporto, įvairių žaidimų, skautės — plastikos pratimus, baletus ir kt. Po to, buvo publikai šokiai ir vakare didelis ir linksmas laužas. Dainos, baletai, deklamacijos, raketos, šūkiei, šposai ir kalbos sudarė laužo programą.

Išsiskirsčius publikai, buvo skautn. įžodis. Įžodį davė 2 pasktn.

Po to, atsisveikinę ir palinkėję laimingai baigti stovyklą, svečiai išvyko į Panevėžį.

Stovykla baigėsi liepos 15 d. Tos dienos laužas buvo paskirtas Žalgirio kautynėms paminėti. Buvo pašnekesys apie Vytautą, įžodis ir atsisveikinimo kalbos. Stovyklos viršininkas pask. Art. Jurgutis padėkojo visiems skautams už stovyklos pasisekimą, o rėmėjams už suteiktą paramą, ir ragino kitais metais gausingiau dalyvauti stovykloje.

Prisiminimui stovyklos, kiekvienas dalyvis pasiėmė iš laužo apdegusį šakaliuką, iš kurių kitais metais bus sukurtas pirmutinis stovyklos laužas.

Stovyklos metu buvo padarytos ekskursijos į Rubikių ežerą, Storių kalną, Puntuką, ir aplankyta Baranausko svirnelis, kur gerb. A. Žukauskas viską parodė ir paaiškino.

K. J. Gaižutis.

Skautų vyčių stovykla.

Tiek maži, tiek suaugę skautai vasaros metu stengiasi bent keletą savaitių praleisti gryname ore — miške ir čia praktikoje pagilinti savo žinios, pasipraktikuoti topografijos, pionerijos, signalizacijos ir kit. darbuose. Tokių skautų stovyklų šiais metais įvyko visa eilė: Kauno tunto — Ukmergėje, Panevėžio — Anykščiuose ir kit. Be eilinių stovyklų, Kauno tuntas, I-os skautų vyčių draugovės iniciatyva, surengė liepos 1 — 14 d. Panerių miškuose (prie administracijos linijos) skautų vyčių ir vadų stovyklą. Stovyklavo 20 asmenų, jų tarpe 4 mokytojai (iš Ukmergės, Šakių ir Kauno) ir 3 Marijampolės tunto skautai. Visi stovyklautojai birželio 30 d. 15 val. išvyko traukiniu iš Kauno į Vievį. Stovyklautojai, kaip pirmieji vykstanti prie administracijos linijos, vietinių skautų buvo sutinkami. Kaišiadorių stoty buvo sutikti vietos skautų su jų globėju kun. Švogžliu, Vievio stoty sutiko vietos skautai-ės, mokyt. Kastantinavičienės vadovaujami, su vėliava ir gėlių bukietais rankose. Išlipus iš traukinio, stovyklautojus sveikino skaučių vadovės ir vietos Vilniui vaduoti sąjungos pirmininkas žilas vilnietis senelis. Apdovanoti gėlių bukietais ir skaučių-ųjų lydimi, vykstame į stovyklos vietą. Į stovyklą atvykstame gana vėlai — 22 val. Čia jau prasideda lauktas ir malonus stovyklos gyvenimas. Vieta labai graži, išstisus smėlio kalnas pakraščiais apaugęs pušimis ir eglėmis, pakalnė Nėris ir už jo lenkų okupuota Vilnijos dalis. Stovyklaujame, dirbame įvairius stovyklos darbus, žaidžiame ir t. t., kartais prie Nerio pasirodo vienas kitas lenkų sargybinis kareivis ir tas pats slapstosi už krūmų, lyg kažko bijodamas. Stovyklos programą sudaro daugiausia

žvalgymas ir žaidimas ir keletas pašnekesių. Vakais laužas arba naktiniai žaidimai. Apžiūrime administracijos liniją ir padarome keletą ekskursijų po istoriškas vietas.

Skautai vyčiai pietauja.

Į stovyklą atsilankė žinomas lietuvių draugas, anglų rašytojas p. Harisson'as, kuris, susipažinęs su skautų gyvenimu, išmokė džiū džitsu.

Šios stovyklos surengime labai daug pasidarbavo, išgaunant inventorių, sktn. pulk. leit. J. Šarauskas, tuntininkas vyr. sktn. J. Kuprionis ir sktn. V. Čečeta.

V. Vėversėlis.

Vaikų sanatorija A. Panemunėje.

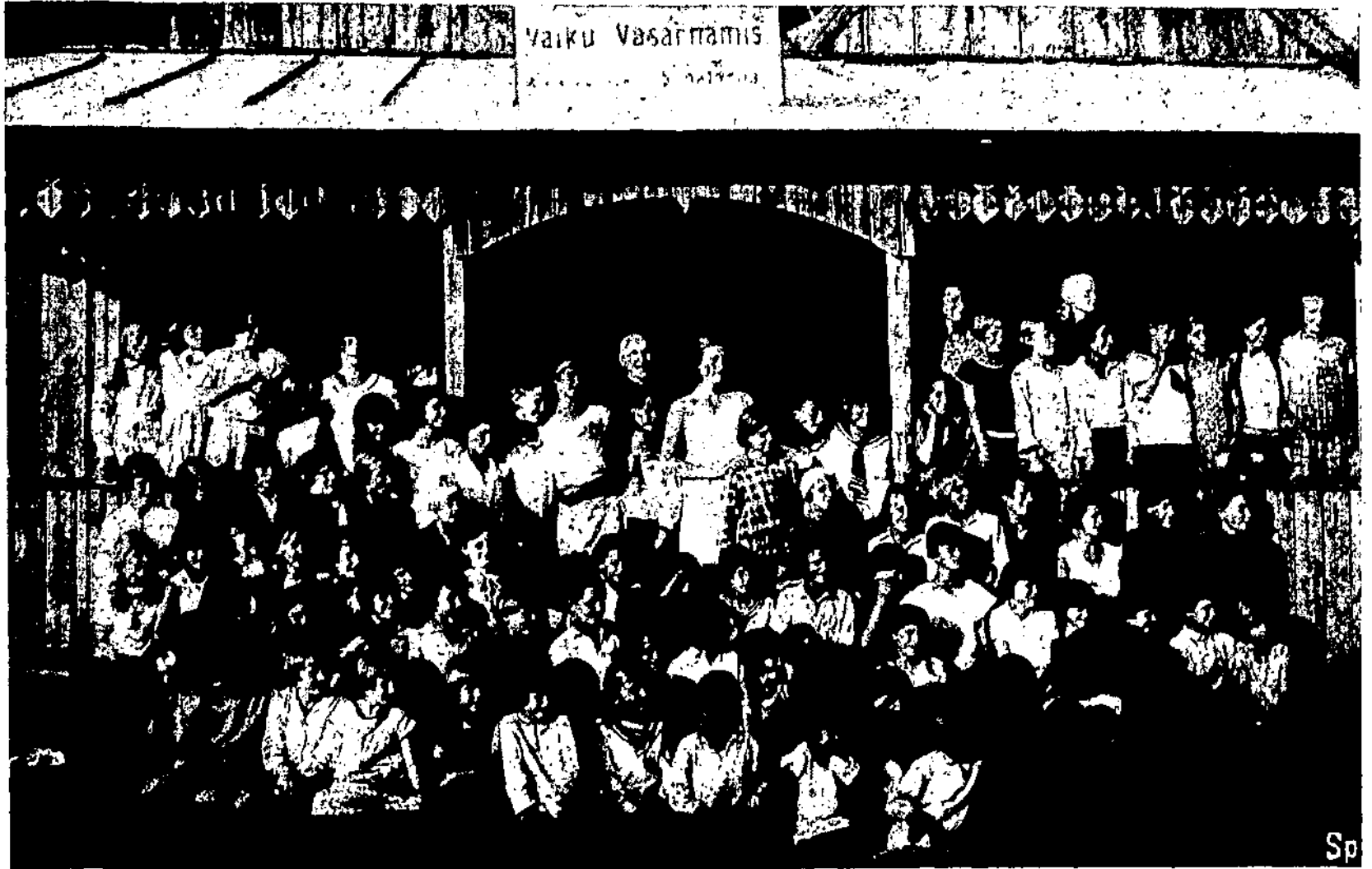
Lietuvos Raudonasis Kryžius yra labai daug pasidarbavęs pirmaisiais mūsų nepriklausomybės metais. Kai kariuomenė kovėsi su bolševikais, bermontininkais ir lenkais, jis rūpinosi sužeistaisiais ir ligoniais, laikė ligonines, kuriose gydė ir karius. Dabar taikos metu jis taip pat laiko Kaune didelę ligoninę, kurioje, žinoma, gydo tik civilinius asmenis, ir A. Panemunėje (netoli Kauno) baigia statyti didelę džiovininkų sanatoriją.

Be to, Lietuvos Raudonasis Kryžius kasmet A. Panemunėje, kur jis turi savo ūkį, rengia vaikų sanatoriją. Į ją priima neturtingus Kauno miesto pradžios mokyklų mokinius, kuriuos gydytojai randa reikalingus ypatingo vasaros poilsio. Sanatorija veikia 2 mėn. Pirmą mėnesį būna mergaitės, o antrą — berniukai. Čia vaikučiai gyvena erdviame vasarnamy, valgo 4 kartus per dieną, maistas geras; jie nieko nedirba, o tik žaidžia gražiam pušyne ir kvėpuoja tyru, sveiku oru. Vaikučius prižiūri sanatorijos vedėjos — šiemet paskutinio kurso seminaristės p. S. Saudargaitė ir p. A. Pauliukaitytė. Kauno miesto valdyba kasmet duoda kiekvienam vaikui medžiagos rūbams. Taigi vaikučiai grįžta iš sanatorijos žymiai pasitaisę, sustiprėję ir gerai apsirėdę.

Neseniai mergaičių grupė, kurioje buvo 107, išbuvusi skirtą laiką, jau išsiskirstė. Liepos mėn.

20 d. įvyko jų išleistuvės su labai plačia ir ilga programa. Po dideliu plačiašakiu ąžuolu buvo įrengta „scena“, kurią sudarė keletas susiūtų antklodžių, virvutė, dvi tautiškos vėliavos, Vytis ir Raudonojo Kryžiaus ženklas. Jaunosios artistės atliko per 20 įvairių scenos da-

Pagaliau choras gražiai padainavo: „Lėk, gulbele, per ežerėlį“, „Vilniuj buvo žalias bromas“, „Drauguži, reiks apsiginkluoti“ ir Tautos himną. Paskui viena mergaitė perskaitė padėką Raudonojo Kryžiaus pirmininkui dr. R. Šliupei ir Kauno miesto valdybos so-

Vaikų sanatorija A. Panemunėje.

lykėlių. Čia visko buvo: vaidinimų, dainavimų solo ir duetu, baleto su dainomis, šokių, deklamacijų, monologų, gimnastikos ir t.t. Ir visa tai buvo atlikta su ypatingu atsidėjimu ir rūpestingumu. Žiūrovai liko patenkinti.

cialinio skyriaus vedėjui Kairiūnaičiui.

Pradėjęs rasoti dangus privertė visus bėgti į pastogę ir ten tęsti linksmają išleistuvių dalį — žaismus, šokius ir dainas.

Įvairenybės.

Kiek yra žvaigždžių danguje?

Jau nuo neatmenamų laikų žmonės stengiasi sužinoti danguje esančių žvaigždžių skaičių. Tačiau tas praktikoje labai sunkus dalykas, nes žiūrint paprastomis akimis matomas vienas žvaigždžių skaičius, o per optišką instrumentą jau kitas, daug didesnis skaičius. Tas skaičius tuo didesnis, juo stipresnis optiškas instrumentas, t. y. juo geresni instrumento stiklai.

Pagal žvaigždžių šviesumą bei matomumą, jos suskirstytos į grupes, vadinamas „dydžiais“. Šviesiausios žvaigždės laikomos 1-jo dydžio, mažiau šviesios 2-jo, 3-jo ir t. t. dydžio. Normali žmogaus akis dar mato žvaigždes 6-jo dydžio. Kitų dydžių žvaigždės matomos tik pro tam tikrus optiškus prietaisus, vadinamus teleskopais. Pro stipriausius teleskopus dar matomos silpnai žibančios 21-jo dydžio žvaigždės. Pradedant šviesesnių žvaigždžių skaičiumi ir einant prie silpniau matomų, tie skaičiai vis didėja ir net gana lygia progresija. Taip pav., žvaigždžių iki 14 dydžio priskaitoma 13 milijonų, iki 15-jo dydžio — 28 milijonai, iki 16-jo d. — 57 milijonai. Pastaraisiais laikais garsus amerikiečių astronomas F. W. Seares ir olandas P. J. Van Rhija iš gausios dangaus nuotraukų medžiagos ir ilgų matematiškų apskaičiavimų, nustatė dėsnį, pagal kurį didėja mažiau matomų žvaigždžių skaičius.

Tų mokslininkų apskaičiavimais iš viso danguje esą apie 30 milijardų žvaigždžių.

Tolimiausia nuo žemės žvaigždė.

Nelabai senai viena garsi Amerikos observatorija fotografijos būdu atrado „Šaulio“ žvaigždyne žvaigždę, nuo kurios šviesa pasiekia žemę tik per 130.000 metų. Tai yra tolimiausia nuo žemės pastebėta žvaigždė. Ji pavadinta C. G. Sagitarii. Ji yra 14-jo dydžio ir dėl savo toumo vos ižiūrima pro stipriausius teleskopus. Tačiau jos šviesa yra 4.000 stipresnė už mūsų saulės šviesą.

Pašto ženklas — šnipinėjimo priemonė.

Karo metu šnipai žinioms siuntinėti naudojami įvairiausiomis priemonėmis, kartais gana nepaprastomis. Pavyzdžiui, neseniai Londone išparduodant retus pašto ženklus buvo jų tarpe rasti du vokiečių karo metu pašto ženklai, kuriais anglai naudojo šnipų žinioms iš Vokietijos persiusti. Anglai buvo pasigaminę iš tam tikro popieriaus vokiečių pašto ženklų, ant kurių apatinės pusės galima buvo nematomu rašalu parašyti žinias. Laiškai su tokiais pašto ženklais adresuoti į neutralę valstybę, be jokių kliūčių pereidavo pro vokiečių cenzūros rankas ir patekdavo, kur reikalinga. Ten, atsargiai ženklus nuėmus, būdavo jie tam tikru skiediniu išplaujami ir surašytos žinios galima būdavo perskaityti. Ši anglų šnipų gudrybė vokiečiams teko sužinoti tikrai dabar ir tai pripuolamai.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Ginklavimo valdybos artilerijos majoras chemijos inžinierius **Vėbra**, baigęs Tulūzos universitetą ir ten pat kai kurį laiką pasispecializavęs, š. m. liepos mėn. 18 d. apgynė savo dizertaciją su pažymiu „labai gerai“ ir gavo daktaro laipsnį.

1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas.

Žalgirio kautynių minėjimas. Liepos mėn. 15 d. 10 val. pulkas su vėliava nuėjo į bažnyčią pamaldoms. Pulko kapelionas kun. Balandis atlaikė iškilmingas pamaldas. Pamaldų metu giedojo liktinių choras ir grojo orkestras. Po pamaldų pulkas išsirikiavo gatvėje. L. e. pulko vado p. pulk. leit. Pošiūnas pasakė labai jausmingą kalbą: „Gediminiečiai! Šiandien mes su garbe ir džiaugsmu apvaikščiame atmindami garbingą mūsų didvyrio Vytauto žygį 1410 m. liepos mėn. Vytautas drąsiai stoji prieš stiprų ir gerai ginkluotą priešą, kuris norėjo Lietuvą pavergti. Vytautas parodė, kad ne dauguma — ginklai laimi, bet dvasia, pasiryžimas. Tad mes, kariai, minėdami didžiojo Vytauto nuopelnus, stiprėkime jo dvasioje. Vytauto ir Gedimino kaulai laukia mūsų išvadavimo Vilniuje“.

Už Lietuvą ir jos vyriausybę sušuko griausmingą valio. Orkestras sugrojo Tautos himną. Po to kuopos gražiai praėjo iškilmės maršu ir grįžo į kareivines.

Vakare batalionuose ir atskirose kuopose buvo laikomos kareiviams paskaitos, plačiai apibūdinant Vytauto nuopelnus Lietuvai ir Žalgirio kovą. I batalione paskaitą laikė Lapinskas, II batalione Ikamas, III batalione vyr. leit. Gudavičius ir mokomoje kuop. vyr. leit. Vinkšnelis.

I batalionas po paskaitos išsirikiavo. Bataliono vadas mjr. Šlepetys trumpais bruožais pakartojo tos dienos reikšmę primindamas Vytautą ir pavergtą sostinę Vilnių.

Po to iššaukė liktinius viršilą J. Jokūbaitį, viršilą A. Aršvilą ir vyr. pusk. M. Šuminską, kuriems įteikė dovaną gražius Žalgirio kautynių paveikslus su užrašu: „Atminimui. Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Vytauto Didžiojo garbei paminėti, 500 metų Jo mirties sukaktuvių proga, amžinai sumušusiam Lietuvos priešus ir iškėlusiam Jos valstybės vardą į pasaulio aukštybes, teikiu šį Žalgirio mūšio paveikslą 1-mo p. D.L.K. Gedimino p. X. kuopos už pavyzdinę ir sąžiningą tarnybos pareigų ėjimą 1930 Vytauto Didžiojo m. liepos mėn. 15 d. (su parašu bataliono vado).“

Ši garbinga dovana amžinai primins Vytauto nuopelnus, Jo garbę Lietuvai ir tarnybą kariuomenėje.

8 pėst. K. K. Vaidato pulkas.

Liepos 20 d. vaidatiečiai šventė vienuolikos metų gyvavimo sukaktuves. Sukaktuvių proga tą pačią dieną buvo suruošta ir sporto šventė. Pryzams buvo paskirta 708 lt. 50 ct.

14 val. visi kariai išžygiavo į sporto aikštę. Pirmąją programos dalį sudarė mėtymai: Rutulio stumimo pirmą pryzą laimėjo viršila Brazinskas, skrutulio mėtymo pirmą pryzą laimėjo vyr. puskar. Kniūkšta. Granatos mėtymo į tolį naujokas Rekašius, granatos mėtyme į taikinį naujok. Norvaišas. Ietį toliausia numetė naujok. Rekašius. Šokimą su kartim laimėjo viršil. Brazinskas, į tolį įsibėgėjęs — eil. Chmieliauskas.

100 metr. ir 200 metr. bėgimus laimėjo eil. Chmieliauskas, 110 met. barjerinį bėgimą laimėjo viršila Brazinskas, 400 metr. — vyr. puskar. Orlauskas. 800 m. — vyr. puskar. Keblys, 1500 met. — viršila Pabrėža, 5000 metr. — vyr. puskar. Keblys, 7000 metr. vyr. puskar. Karnuševičius, 5 km. patrulio žygį laimėjo naujokas Šepeliovas, 7 km. žygį pilnoje kautynių aprangoje laimėjo naujok. Dubauskas.

Šaudymo pirmą vietą laimėjo vyr. leit. Frankas.

Be to, dar buvo daug juokingų dalykų, būtent: puodą sumušti užrištomis akimis, lipti slydžia kartimi, greitai apsirėngti ir t.t.

Bendrai ši sporto šventė praėjo gyvai ir visi buvo patenkinti.

Naujokas S. M.

Atidaryta pulko biblioteka. Nuo š. m. birželio 15 d. atidaryta pulko biblioteka. Bibliotekoje yra daug naujų knygų. Knygdė išduodamos kasdieną.

II karo apygardos štabo komanda.

Komandos vado rūpesčiu turime švietimo pamokas. Visi bemoksliai (nors šiemet pas mus maža jų yra) mokomi rašyti ir skaityti. Kai kurie jau neblogai rašo, nors kitas, atėdamas į kariuomenę, vos mokėjo pavardę pasirašyti. Kareiviai yra labai patenkinti pamokomis ir džiaugiasi, kad kariuomenėj galėjo išmokti skaityti ir rašyti.

Sekmadieniai skaitomi straipsniai iš „Kario“, „Mūsų žinyno“, „Knygnešio“ ir kt.

Viktoras-Vytenietis.

Šarvuočių rinktinė.

Bendro lavinimo egzaminai. Liepos mėn. 12 d. įvyko šarvuočių rinktinės tankų kuopos liktinių viršilų ir puskarininkių bendro lavinimosi kursų išleistuvės. Išleistuvėse dalyvavo: rinktinės vadas, kuopos vadas ir karininkai. Puskarininkiai savo viršininkams ir mokytojams dėkojo už tokių kursų įsteigimą ir suteiktas tuose kursuose žinias.

Lankiusieji tuos kursus puskarininkiai, šių metų pavarario sesijoje, prie švietimo ministerijos įsteigtoje egzaminų komisijoje laikė egzaminus iš 2-jų gimnazijos klasių kurso ir gavo oficialius pažymėjimus, kad jie yra baigę 2 gimnazijos klases.

Švietimo ministerijos egzaminų komisija į tokį mūsų žygį su dideliu susidomėjimu žiūrėjo, nes jai gal tik pirmas toks atsitikimas, kad kurioj nors kariuomenės dalyje prirengta egzaminams puskarininkių komanda atėitų ir stotų prieš komisiją egzaminams. Egzaminų komisija nuodugniai tikrino puskarininkių turimas žinias, tur būt, abejodama, ar iš tikrųjų jie yra tinkamai paruošti. Bet pasirodė teigiamai.

Toks šarvuočių rinktinės tankų kuopos puskarininkių žygis telieka ir kitų kariuomenės dalių puskarininkiams sekiniu pavyzdžiu.

Rinktinės šventė. Liepos mėn. 14 d. šarvuočių rinktinė šventė savo 10-ties metų gyvavimo sukaktuves. 9 val. 30 m. A. Freidos įgulos bažnyčioje buvo atlaikytos pamaldos. Po pamaldų karo technikos dalių kapelionas kun. Juška pasakė pamokslą. 10 val. 30 min. įvyko paradas. Paradą priėmė karo technikos viršininkas su rinktinės vadovybe ir svečiais.

Po šių iškilmių buvo bendri iškilmingi kareiviams pietūs, kuriuose dalyvavo, be rinktinės vadovybės, karo technikos viršininkai ir atvykusieji svečiai. Pietų metu karo technikos viršininkas pasakė ilgą ir turiningą kalbą, apibūdinamas Lietuvos Didįjį Kunigaikštį Vytautą, jo nuopelnus ir mūsų šventės supuolimą su 1410 metų liepos mėn. 14 d., kada Vytautas Didysis pradėjo karą su kryžiuočiais ir kitą dieną juos nugalėjo. Karo technikos viršininkas palinkėjo ir rinktinės vadovybei būti pačiais ir auklėti savo šeimą Vytauto Didžiojo dvasioje.

Vakare kareiviams pasilinksminčių buvo suruoštas šeimyniškas šokių vakarėlis. Į vakarėlį buvo susirinkusių daug svečių.

V. p. P-tis.

Vienuoliktoji aviacijos metinė šventė.

Liepos 21 d. 9 val. į A. Freidos bažnytelę pamaldoms susirinko karininkai su šeimomis, kareiviai ir civiliai tarnautojai.

Po pamaldų, prie bažnytelės, l. e. aviacijos v-ko pareigias aviacijos štabo v-kas gen. št. majoras Navakas į šventės dalyvius maždaug šiokią pasakė kalbą:

— Aviacijos kariai! Šiandien švenčiame vienuoliktuosius metus nuo įsikūrimo aviacijos. Švenčiame vienuoliktuosius metus, kai pirmas Lietuvos lėktuvas su Lietuvos ženklu ir Lietuvos sūnumi pasikėlė į Lietuvos padangę.

Pažvelgus į mūsų aviacijos kūrimosi praeitį pamatysime, kad per šį laikotarpį daug ir labai daug yra nuveikta. Tačiau, per pirmuosius už laisvę kovos metus yra kritę ir nemaža mūsų draugų. Todėl šiandien atsiminkime juos. Susikaupkime.

Mes kasdien turime rengtis, darbuotis, tobulėti. Juk 1/3 mūsų teritorijos tebėra prieš rankose. Dar tauta iš mūsų pareikalauja, ir mes tai turime įvykdyti, kad pavergtuosius kraštus ir sentėvių kapus sujungtume po bendra Lietuvos trispalvė vėliava, prie bendros tėvynės. Už tėvynę, su mūsų tautos sena sostine, sušuksim „valio“!

Taip pat ir už Tautos Vadą ir Lietuvos vyriausybę sušukta valio.

Po to dalys praeina pro viršininkus iškilmės maršu.

15 val. įvyko sporto žaidimai. Laimėjusiems pirmas ir antras vietas buvo duodami prizai.

100 metr. bėgime laimėjo I kariūnas asp. Stancikas 12 sek., II eil. inž. Gelermanas. Cross country: I eil. Norman-tas, II eil. Junelis. Granatos mėtyme: I nauj. Janušauskas 62,85 metr., II v. p. Pocevičius. Šokime į toli įsibėgėjus: I nauj. Janušauskas 5,64 metr., II kar. asp. Stančikas. Bėgime dviese roplom: I naujokas Gudelis — j. p. Liutikas, II v. p. Bunikis — v. p. Čepulis.

Bulvės nešime šaukšte, šaukštą laikant dantyse, I v. p. Dydas, II eil. Laukaitis. Dviejų nešime: I v. p. Bunikis, II eil. Valančius. Mušimos maišais, ant barjero: I v. p. Dydas, II nauj. Petkevičius. Salto mortale: I nauj. Janušauskas, II nauj. Gudelis. Bėgime atžagariom: I naujokas Janušauskas, II kar. asp. Stančikas. Bonkos mušimas su užrištom akim: I nauj. Gudelis, II v. p. Micevičius ir įrankių gimnastikoj: I v. p. Laurynas, II eil. Bakutis.

Vakare įvyko baliai karininkų ramovėj ir puskarininkių, o kareiviams buvo rodoma kine „Raudonasis oro riteris“ ir aviacijoj gamintos filmos „Amerikiečiai lakūnai Lietuvoj“.

Atskira pėstininkų kuopa.

Vandens sporto pradžia. Atskiros pėstininkų kuopos kareivinės yra visai arti Nerio upės. Panerys — kareivių mėgiamiausia vieta. Naudojantis šia proga, vasaros metu kuopa dažnai maudosi Neryje. Ateityje rimtai manoma susirūpinti vandens sportu. Šiais metais kuopa įsigijo mažą laivelį—valtį vardu „Gulbė“. Pažymėtina, kad tai puikiausia valtis Jonavos paneryje. Be sportinio malonumo, ji naudojama ir praktikos reikalams — besimaudančių kareivių apsaugai.

Skamba dainos. Šiais metais atskira pėst. kuopa gali pasigirti savo dainomis. Mat nuo pavasario buvo pasamdytas Jonavos progimnazijos dainų mokytojas, kuris ir išmokino kareivius gražių patriotiškų dainelių. Dabar kas vakaras Jonavos miesto gatvės skamba nuo lietuviškų dainų. Turint galvoje, kad Jonava yra labai nutautęs miestelis, toks reiškinys yra ypatingai sveikintinas.

Sezoniniai pasilinksminimai. Atskira pėstininkų kuopa neturi, kaip kad kitos dalys, pasilinksminimų salės. Dėl to žiemos sezone retai pavyksta koki žmonišką vakarą ar šiaip pasilinksminimą suruošti.

Kas kita vasarą. Naudojantis puikiomis Jonavos apylinkėmis, vasaros metu dažnai ruošiamos gegužinės, kurių laukia ir mielai lanko ne tik kareiviai, bet ir civiliai gyventojai.

Veikia ugniagesių komanda. Jau antri metai, kai atskiroje pėstininkų kuopoje veikia ugniagesių komanda. Daug ir didelių gaisrų per tą laiką komanda likvidavo, daug apie tai buvo laikraščiuose rašyta.

Liepos mėn. 10 d. kuopos komanda vėl turėjo daug darbo. Nuo perkūnijos netoli Jonavos (Skarulių bažnytkaimyje) užsidegė 2 klotimai. Nežiūrint didžiulio lietaus, komanda tuoj nuvyko į gaisro vietą ir per 3 val. gaisrą likvidavo, nors buvo labai didelis pavojus išdegti visam bažnytkaimiui.

Pažymėtina, kad šį sykį komanda dirbo visiškai viena, nes vietos gyventojai jokių priešgaisrinių priemonių neturi, o kitos Jonavos ugniagesių komandos prie gaisro nevažiavo.

Komandai visą laiką vadovauja vyr. leit. Meškauskas, kuris šiomis dienomis apdovanotas „Artimui pagalbon“ III laipsnio medaliu. Tokiu pat medaliu apdovanotas ir kirvininkų skyriaus viršininkas — vyr. pusk. Šakys Adomas.

Savarankiško gyvenimo 1 metų proga. Daugelis Lietuvos gyventojų visiškai nežino, kad Jonavoje stovi atskira kariuomenės dalis. Mat visi, kas nuo senesnių laikų pamena Jonavą, žino, kad čia nebuvo kariuomenei nei patalpų, nei vietos. Tokie žmonės, patekę į atskiros pėstininkų kuopos kareivinių rajoną, nepaprastai stebisi.

Mat, kur prieš 2 — 3 metus buvo sugriuvusi Liepų dvaro daržinė — ten dabar puikios, erdvios kareivinės; kur buvo dilgėlėmis apaugę grioviai — ten dabar puikus sodelis — skveras, prisėtas gražių gėlių, prisodintas medelių, pristatyta suolelių, vėliavos ir radio stiebai. Aplinkui užsiėmimų ir sportinių žaidimų aikštelės, žiemą čiuožykla ir t. t.

Taip puikiai pasikeitęs vaizdas per porą metų. Vis tai kuopos karininkų, su dalies vadu maj. Kazlausku priešaky, rūpesčių rezultatai. Tačiau šitoks kuopos tvarkymasis dar

gal ir neįpusėtas. Dar daugybė sumanymų priešakyje. Kiek lėšos ir pajėgos leidžia, jų dalis kasdien realizuojama gyvenime. Dabar daug dėmesio kreipiama į sportą. Organizuojamos sportininkų komandos, neseniai įruošta krepšiasvydžiui žaisti aikštelė ir t. t.

Taip gyvena jauniausia kariuomenės dalis, tikras kariškas naujakuris — atskira pėstininkų kuopa, kuriai liepos mėn. 1 d. suėjo lygiai metai nuo visiškai savarankiško gyvenimo pradžios. (Anksčiau kuopa buvo 2 pėst. pulko sudėtyje).

V. Čepul.

Vytauto Didžiojo turnyro pabaiga.

Lygos klasės futbolo nugalėtoju liko KSS, surinkusi 6 taškus iš 3 rungtynių. Paskutines rungtynes KSS su Spielvereinigungu laimėjo 8:2 (4:2) ir tuo iškovojo puikią sidabrinę-krištolinę 500 litų vertės taurę.

I klasės futbolo nugalėtoju liko VCV I A komanda. Finale nugalėjo Freyą I A 2:0.

I A klasės juniorų futbolo nugalėtojas yra Spielvereinigung I A. Finale nugalėjo Barkochbar II A 5:1. Sviednešio nugalėtojas liko Spielvereinigung komanda. Vyrų kumščiasviedinio nugalėtojas KSS, kuri finale sumušė Spielvereinigung 47:29.

Moterų kumščiasviedinio nugalėtoja — Barkochbar, kuri finale sumušė KSS 35:30 (16—15).

Tarptautinės rungtynės Tilžė : Kaunas 6:3 (2:1).

Liepos 19 d. 18,30 val. įvyko tarp miestinės futbolo rungtynės, kurias tragingai pralose Kaunas, nors techniškai būdamas geresnis. Tilžė lošė prasiveržimais. Be to, Tilžės puolėjai ir gynėjai buvo gana greiti. Kaunas blogai žaidė, ypač prie priešų vartų.

Klaipėda : Tilžė 5:1 (5:0).

Liepos 20 d. 9 val. rungėsi minėtų miestų futbolo rinktinės. Klaipėda lengvai pajėgė sumušti silpnesnę už save komandą, kurią jokiū būdu negalėjo nugalėti Kauno rinktinė. Klaipėda žaidė ne visai stipriausiame sąstata, nes po pietų turėjo susitikti su Kaunu.

Klaipėda : Kaunas 8:2 (2:2).

Tą pačią dieną 17 val., po dešimtakovos, įvyko tarp miestinės futbolo rungtynės, kurios turėjo būti įdomiausios, bet išėjo blogiausios.

Dešimtakova. Liepojus — Tilžė — Kaunas — Klaipėda.

Dešimtakovos laimėtoju liko Liepojus su 92 tašk.. Antrą vietą gavo Tilžė su 85 tašk. Trečią vietą laimėjo Kaunas su 76 taškais. Paskutinė vieta (IV) teko Klaipėdai su 44 taškais.

Bokso ir sunkumų kilnojimo Lietuvos pirmenybės. Per įvykusias liepos m. 19 ir 20 d. Lietuvos pirmenybes Vytauto Didžiojo dovanoms laimėti jas gavo-laimėjo sekantieji.

— *Už boksa:* musės svory — Skirgaila „šaulys“, gaidžio sv. — Čepukaitis, plunksnos — Misiūnas (abu iš L. D. S. klubo, paskutinysis aviacijos kareivis), lengvo — Veineris — „Makabi“, pusvid. — K. Markevičius L.D.S., vidutinio — Raila L.D.S. — šiauliai, pussunkio — Mironas L.D.S. ir sunkaus — Milašius „šaulys“.

Už sunkumų kilojimą: plunksnos sv. Korsakas, lengvo — Rimas abu L.D.S. šiauliai, vidutinio — Vitonis L.D.S. Kazlų-Rūda, pussunkio — Smilgevičius ir sunkaus — Vingiliauskas abu L.D.S. šiauliai.

Naujus Lietuvos rekordus laimėjo: išstūmime dviems rankoms lengvam svory Limantas (4 art. kareivis) — 102,5 kg., sunkiam — Vingiliauskas — 115 klg., vidut. sv. Vitonis išspaudęs 93,5(!), išmetė — 85 kg.

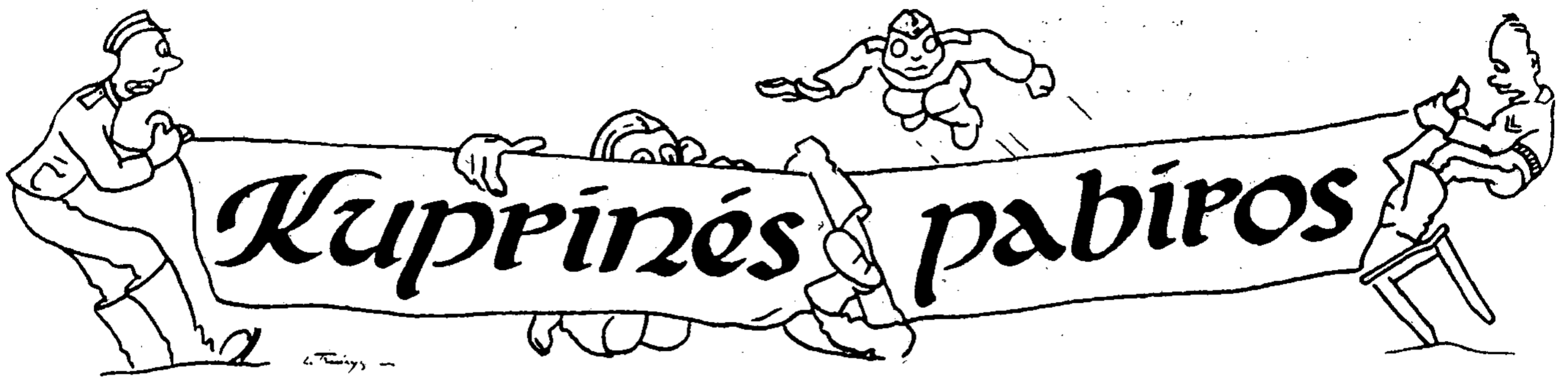
1 pėst. D.L.K. Gedimino pulkas.

Liepos mėn. 19 d. pulko sporto aikštėje įvyko futbolo rungtynės tarp Kauno „Spartos“ A. L. ir Ukmergės rinktinės. Rinktinėje žaidė 6 pulko žaidėjai. Pirmas puslaikis 2:0 Antras puslaikis 0:3. Rinktinė laimėjo 2:3.

Liepos 20 d. „Sparta“ žaidė su 1 p. p. Čia svečiams teko daug darbuotis, kad apsigintų nuo pulko smarkaus puolimo, o pulti tai tik retkarčiais galėjo. Pulkas laimėjo 2:0.

Tik gaila, kad Ukmergės „Sveikata“ leido žaisti savo žaidėjui (padėti Kauno Spartai), tikėdamiesi, kad pulkas pralaimės.

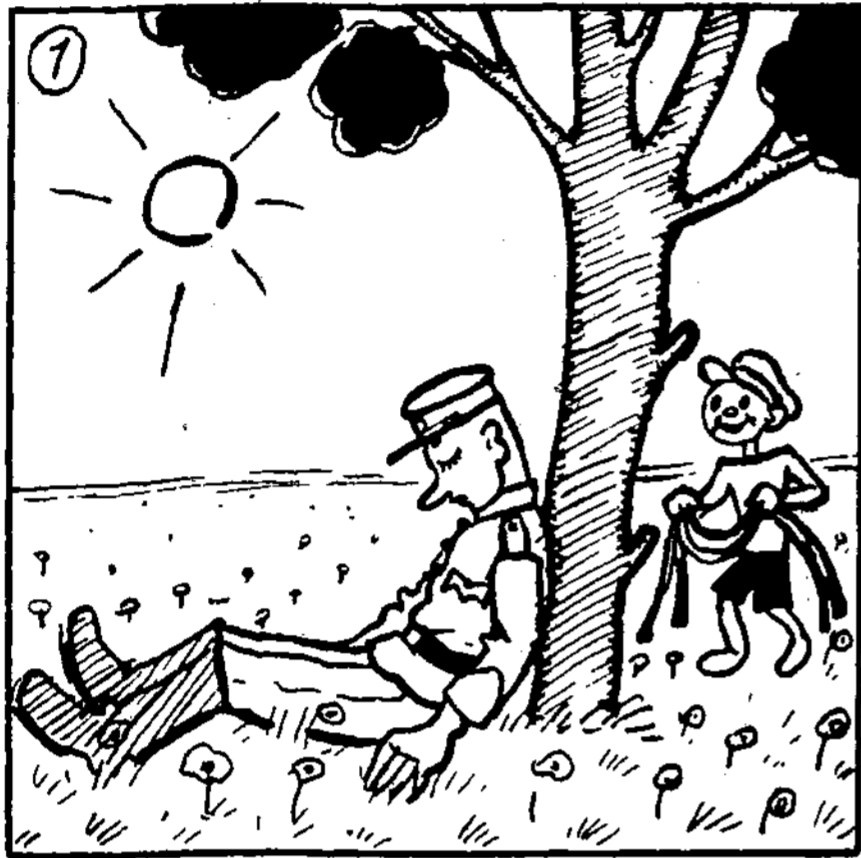
V. J. J.

Drausmės galia.

(Manevrų nuotyčiai).

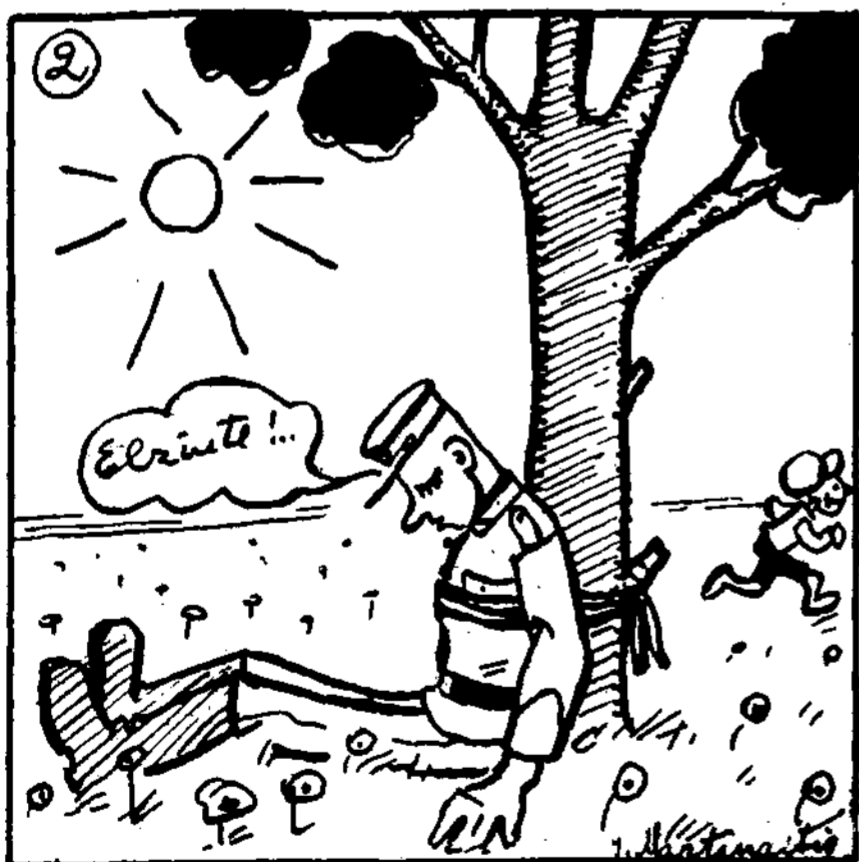
Karikatūros Jono Martinaičio

1. Sėdi Rapolas ant posto —
Ji saulutė švelniai glosto.
Rapoliukas saldžiai miega,
Su virvutėm vaikas bėga.

3. Saulė ant galvos pakilo.
Štai prieš Rapolą viršila
Stovi piktas, smarkiai baras:
— Kas čia po šimts pyptių, daros?

2. Rapoliukas sau linguoja
Ir Elziutę vis sapnuoja.
Vaikas pririšė jį ūmai
Ir nudūmė į pakrūmę.

4. Rapoliukas tuoj nubudęs
Čia pašoko, kaip pablūdęs
Ir tvirtos drausmės gerovei
Storą ažuolą išrovė.

Misinginis Mamonėlis...

Suprato...

Naujokas: — Kodėl kariuomenėje neleidžiama ilgų plaukų nešioti? Juk su ilgais gražiau...

Eilinis: — O ar tu nežinai, kad „kieno ilgas plaukas, to trumpas protas“?

Naujokas (knisterėjęs): — Aha, Tai dabar suprantu, kodėl šiais laikais moters pradėjo trumpai plaukus kirpti...
J. s. p. Ant. Bernotas.

— Vyrų, kurie mėgstat koncertus?
— Aš, aš, aš... — atsiliepė balsai.
— Tai einam, įrengsim anteną...

Londone galima gauti „K a r l“ pirkti

J. Naujokaičio agentūroj:

N r. 3 Whiters Gardens. Planet str. Commercial Road, E. I. London.

Nauji leidiniai.

V. Ruzgas. MEDŽIO IR METALO DARBAI. Mokytojams ir mėgėjams vadovėlis. „Spaudos Fondo“ leidinys. Kaunas, 1930 — Vytauto Didžiojo — metai. Kaina 10 lt.

Visos mokyklos rengia jaunimą gyvenimui. Todėl jos stengiasi mokiniui suteikti kuo daugiausia reikalingų žinių.

Moderniškoji veiklos mokykla reikalauja ir rankų darbų mokymo. Tatai, be abejo, labai svarbus, naudingas ir girtinas mokymo ir auklėjimo veiksnys. Jis tinka ir kariuomenėi. Vokiečių kariuomenė, turėdama pakankamai laisvo laiko, nes ten kareiviai tarnauja po 12 metų, mokosi net įvairių amatų. Mūsų kariuomenėje dėl trumpo tarnybos laiko to pritaikinti negalima, nors dalinai, turint gerų norų, galima šį bei tą ir padaryti. Pav. 1923 m. 7 pėst. Ž. K. Butegidžio pulke pulk. leit. Tarasenos iniciatyva tatau buvo mėginta ir davė labai gražių vaisių. Kareiviai labai susidomėjo išpiaustinejimu iš faneros, knygų apdarymu, šepečių dirbimu ir kitais rankdarbiais ir daugelis per visai trumpą laiką pramoko įdomaus ir naudingo darbo.

Kalbamas vadovėlis, be bendrų metodinių pastabų, suteikia žinių apie medžiagą, apie įrankius ir apie darbą. Žinoma, perskaitęs vadovėlio nepadarysi tuojau gero ir gražaus daikto. Tam, be žinojimo, reikia dar praktikos, įgudimo. Tačiau jis duoda galimybės greičiau prie to priėti.

Vadovėlis parašytas labai aiškiai, suprantamai, gausiai paveiksluotas — yra net 221 piešinys, išleistas labai švariai ir rūpestingai. Taigi patartina visoms mokyklų ir kareivių bibliotekoms būtinai jį įsigyti. Įsigytinas jis ir tiems, kurie nori pramokti kai kurių medžio ir metalo darbų.

Kauno miesto ligonių kasa. Dr. Vyt. Juškys KAS KIEKVIENAM ŽINOTINA APIE VENEROS LIGAS. „Darbo Sveikatos“ leidinys 7 nr. Kaunas — 1930 m. Kaina 50 centų.

Veneros ligos yra tikra Dievo rykštė žmonėms, kurie mėgsta pataikauti savo kūno geiduliams. Deja, puolant dorai vis daugiau ir daugiau atsiranda venerikų. Ir Lietuvoje jų atsirado tiek, kad reikėjo net 10 ambulatorijų įsteigti venerikams gydyti. Tačiau ambulatorijos nesulaikys šių ligų plitimo. Reikia kitokių priemonių — pirmiausia, auklėjimas.

Ir štai kalbamos knygelės autorius labai vaizdžiai piešia venerinių ligų padarinius, nurodo būdus apsisaugoti nuo apsikrėtimo ir teikia kitokių nurodymų.

Ne vienas, perskaitęs šią knygelę ir pamatęs spalvuotus paveikslėlius, supras, kokios baisios yra venerinės ligos, ir stengsis nuo jų apsisaugoti. Taigi ši knygelė gal ne vieną apsaugos nuo nelaimės. Reikia, kad ji kuo daugiausia paplistų visuomenėje ir kariuomenėje.

Kareivių bibliotekoms būtinai reikia įsigyti po keletą egzempliorių, kad visi kareiviai galėtų perskaityti kalbamą knygelę.

Knygelė išleista labai švariai ir gražiai. Kalbos stilius labai lengvas, populiarus.

D-ras Vyt. Bendoravičius NERVŲ SVEIKATA. Silpni nervai. Nervingumo priežastys. Nervų higiena. Kaunas. 1930 — Vytauto Didžiojo — metai. Kaina 2 lt. 50 ct.

Vienas vokiečių generolas didžiojo karo metu yra pasakęs: „Karą laimės tas, kieno bus stipresni nervai“. Ir iš tikrųjų taip buvo.

Šios knygos autorius, norėdamas supažindinti platesnę visuomenę su nervų ir psichikos higienos dėsniais, išleido jo skaitytas per radio paskaitas. Be abejo, tatau padaryta labai geras ir naudingas darbas. Labai svarbu, kad mūsų tauta turėtų sveikus nervus, nes iš tikrųjų reikia sutikti su autoriaus žodžiais: „Tauta, kuri turi daug silpnų, jautrių, be valios žmonių, pasmerkta pralaimėti gyvenimo kovą. Ją nugalės tvirtų, energingų, sveikų žmonių tauta. Pirmajai teks vergauti, antrajai gyvenimą kurti, viešpatauti“. Ypač kariuomenėi reikia stiprių nervų vyrų. Todėl ši knyga turėtų rasti vietos kiekvienoje kariuomenės bibliotekoje, kad su ja galėtų susipažinti kiekvienas karys.

Kalbos stilius labai lengvas. Kalba gera. Knyga išleista švariai.

„Dirvos“ bendrovės knygoms leisti **KNYGŲ KATALOGAS.** 5 nr. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas-Marijampolė. 1930 Vytauto Didžiojo metai.

Tai švariai gražiai išleistas katalogas, kuriame surašyta 262 knygos, paskirstytas į 14 skyrių. Daugelio knygų įdėtos recenzijų ištraukos.

J. Damijonaitis. ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS (mokslo pradžiai). Veiksmai su skaičiais ligi 1000. Pirmoji dalis. Šeštasis leidimas. „Dirvos“ b-vės leidinys. Kaunas-Marijampolė. 1930 — Vytauto Didžiojo — metai. Kaina nepažymėta.

Kad šitas uždavinynas geras ir mūsų pradžios mokykloms tinkamas, rodo tai, kad jis leidžiamas jau 6 kartą. Šis naujas leidimas dar patobulintas. Taigi jis, kol nėra tam tikro, kareiviams mokyti skirto, uždavinyno, visiškai tinka ir kariuomenėje vartoti.

RAKŠTIES RAKŠTYS. Satiros ir juokai. 1930 — Vytauto Didžiojo metai. Kaunas. Leidinys sukrautas „Sakalo“ b-vėje, Kaune, Muziej. g. 5, b. 9. 95 psl. Kaina 2 litai.

Daug naujų knygų pasirodė Lietuvoje šiais Vytauto Didžiojo metais. Labai gražu, kai vis didėja, turtėja mūsų kultūros lobynas. Bet, deja, šalia tikrai vertingų literatūros bei mokslinių veikalų, į mūsų knygų rinką dažnai prasiskverbia visai niekam tikusių dalykelių, kurių atsiradimą tenka tik apgailėti.

Prie tokios rūšies „veikalų“ tenka priskirti ir čia kalbamas „Rakšties Rakštys“. Savo knygutės 17-oj skyrelių autorius sudėjo įvairių įvairiausių eiliuotų (daugiausia nevykusių) dalykelių. Šį rinkinį, nelyginant vasaros šaltbarščius, autorius gausiai uždažė pagieža ir tulžimi. Pats prisidengęs slapyvarde, autorius tiesiog išplūdo jį, matyti, nemėgiamus asmenis. Daugiausia asmenų (tikromis pavardėmis) paliečiama skyreliuose „Poetai“, „Pranašai ir antikristai“ ir „Valstybės vyrai“.

„Poetuose“ iš šešių posmų, trys pavesti Tysliavai, jo kelionėms po Prancūziją ir Lenkiją. Kituose trijuose kliūva V. Mykolaičiui ir Tilvyčiui. Pastarajam slaptasis autorius be jokio sąmojaus, bet gana pikta uždrožia, kad „ko nors jam stinga“.

„Pranašuose ir antikristuose“ „apdainuoti“ Jonas Šliupas, Herbačiauskas, ir buv. Meksikos prezidentas Calles. Nieko sau kompanijėlė, tik nežinia, kurie iš jų pranašai, kurie antikristai.

Yra ir stipresnių dalykelių skyreliuose „Kaunas“, „Įvairūs didvyriai“. Čia atsiranda tikro sąmojaus ir net eiliavimas apstoja šlubavęs.

Knygutė yra daug „nepaprastų“ žodžių, pav.: vomijas, didė, neantstikus, sapristi ir kit.

MEDICINA. Laikraštis, skiriamas medicinos teorijos ir praktikos reikalams, taip pat gydytojų profesiniams reikalams. 5 nr. 1930 Vytauto Didžiojo metai. Gegužės mėn. Redaktorius d-ras J. Staugaitis.

Šiuo numeriu „Medicinos“ žurnalas mini savo gyvavimo 10-metines sukaktuves. Yra visa eilė mokslinių straipsnių, kurie, žinoma, įdomus tik tos srities specialistams.

ŠVIETIMO DARBAS. Mėnesinis švietimo ministerijos žurnalas. Red. A. Kasakaitis. 6(129) nr. Birželio mėn. 1930 — Vytauto Didžiojo — metai.

LIETUVOS MOKYKLA. Tautos ugdymo laikraštis. 6 nr. 1930 Vytauto Didžiojo metai. Birželio mėn. Redaktorius dr. Kl. Ruginis.

Karininkai, (ir bendrai, viršininkai) yra auklėtojai ir mokytojai. Todėl jiems labai pravartu sekti pedagoginę literatūrą. Štai, pav., ir šiuose numeriuose randame labai naudingų auklėtojams bei mokytojams patarimų ir žinių, kurias galima taikinti ir kareivių auklėjimui bei mokymui.

Kooperacijos S-gos „Spaudos Fondo“ KNYGŲ KATALOGAS. 1928—1930 m. Kaunas, 1930 — V. D. metai. Sudarė V. Ruzgas ir A. Ružancovas.

Šiame kataloge įrašytos knygos, išleistos Lietuvoje nuo 1928 m. birželio mėn. iki 1930 m. birželio mėn. Jis, kaip ir anksčiau išleisti „Spaudos Fondo“ katalogai, sutvarkytas dešimtainės klasifikacijos pagrindais. Tatai, žinoma, palengvina bibliotekininkams darbą. Kataloge sužymėta 880 knygų.

Šis katalogas gali būti sektinas pavyzdys visiems kitiems katalogų rengėjams.

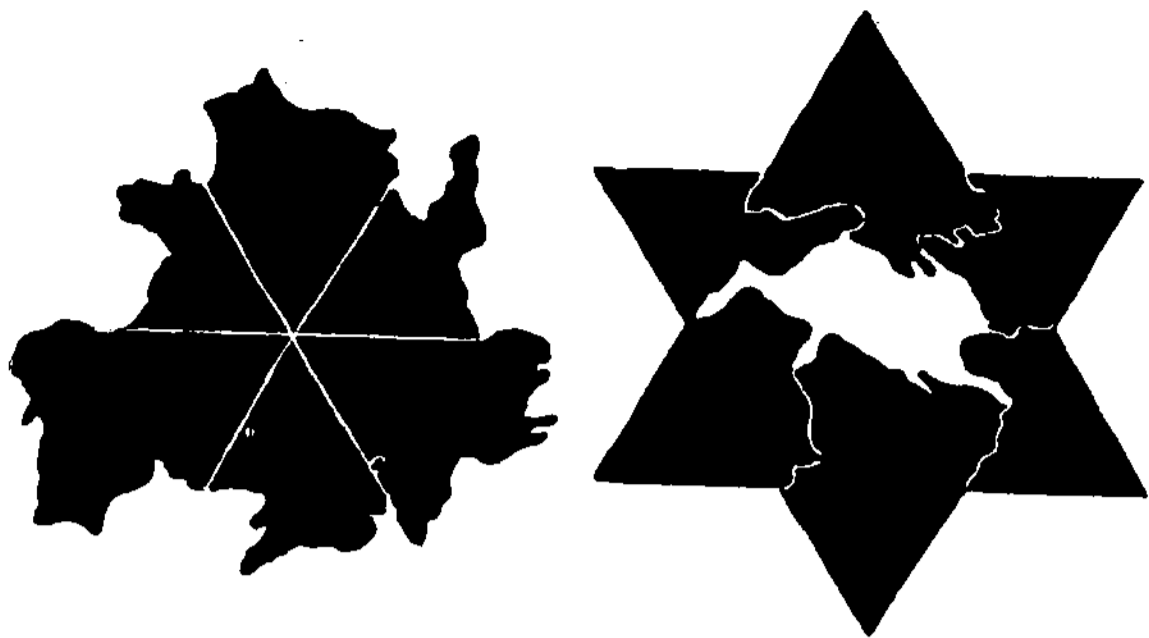
„Vairo“ **B-vės knygų KNYGŲ KATALOGAS.** 7 nr. Kaunas, 1930 Vytauto Didžiojo metai.

„Vairo“ b-vės **KNYGŲ KATALOGAS.** 8 nr. Kaunas 1930 Vytauto Didžiojo metai.

„Vairo“ bendrovė iš karto net du katalogu išleido. Pirmajame sužymėta 869 knygos, o antrajame — 264. Knygos turinio atžvilgiu paskirstytos į skyrius, turinčius atskirą numeraciją.

Antrame kataloge įdėtų knygų recenzijų ištraukos iš laikraščių bei žurnalų.

Galvosūkių 28 nr. sprendimas.

Eilinio Jono N. pavardė buvo Kiškis.

Gerai išsprendė šie asmenys: 1) eil. S. Viluckas (2pp); 2) A. Marchertas (Ptrš); 3) P. Budreika (KKDD); 4) gr. Mackela (KKDD).

Galvosūkis 30 nr. (Vert. 1 tšk.)

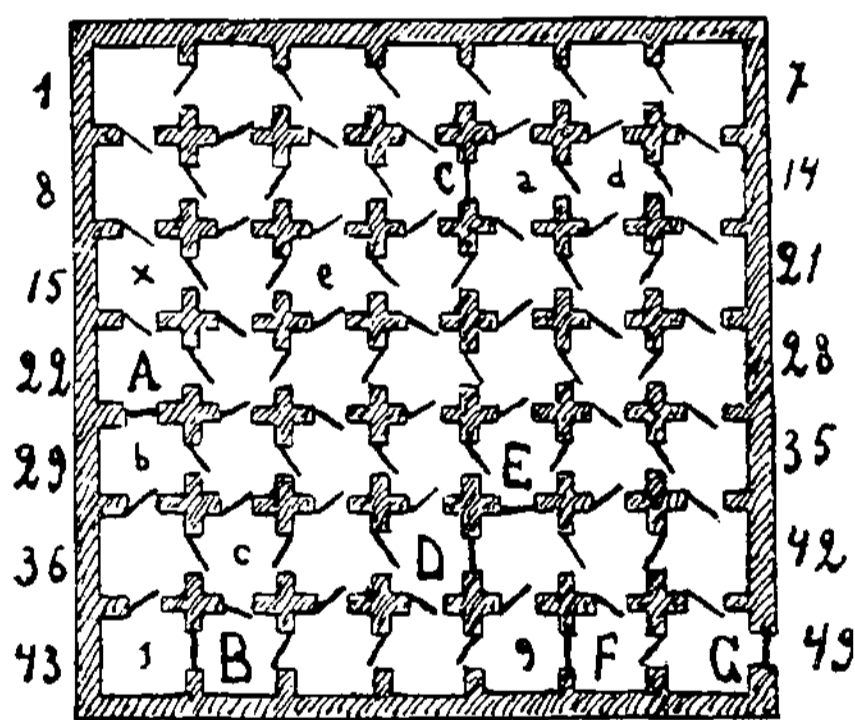
1) —	1) verslas,
2) —	2) metalas,
3) —	3) neigiama būdo savybė,
4) —	4) lietuvių tautiškas vardas,
5) —	5) miestelis pietų Lietuvos pasieny
6) —	6) Rusijos miestas,
7) —	7) jausmas,
8) —	8) miestelis.

Pastačius atitinkamus žodžius, pirmosios jų raidės, skaitant iš viršaus žemyn, sudarys svarbų istorijos faktą. Iš raidžių, pažymėtų taškais, susidarys lietuviška patarlė.

Vilutis.

Galvosūkis 31 nr. (Vert. 3 tšk.)

Paimtą į nelaisvę mūsų kareivį lenkai uždarė į kalėjimą, kuriame buvo 49 kameros. Žinodami, kad lietuviai labai myli laisvę ir todėl juos jokios kalėjimo sienos negali sulaikyti, lenkai uždarė lietuvių į 15 kameras (pažymėtą kryžiuoku). Mat, tikėjosi tuo būdu sulaikyti belaisvį. Nors dauguma kalėjimo durų nebuvo užrakinta ir jos atsidarė davę nurodyta kalėjimo plane kryptimi, bet kamerų durys, pažymėtos plane didžiosiomis raidėmis: A, B, C, D, E, F, G, buvo užrakintos ir raktai nuo jų padėti

kameruose, pažymėtuose mažosiomis raidėmis: a, b, c, d, e, f, g.

Nenorėdamas lenkų kalėjime kęsti nelaisvę, mūsų kareivis, ilgai negalvojęs, pradėjo ieškoti kelio į laisvę.

Ar išeis mūsų kareivis iš lenkų kalėjimo ir kuriuo keliu? (Atsakyme pažymėti skaitmenimis kameras, per kurias mūsų kareivis ieškos kelio į laisvę). (P...)

Saugi vieta indėliams. Taupymo dėžutės. Visos bankinės operac.

Lietuvos Koperacijos Bankas
Kaunas, Laisvės alėja 62.
(Savil namai) Tel. 104, 746, 922.

„Karys“ —
Jūsų draugas.
Tad ne tik skaitykit, bet ir
platinokit jį!

Vartokite tik geriausią kremą avalinę, dirbtą su terpetinu, „Gutalin“.

Vazelino muilas „FLORANCE“ Kaunas

Saugokitės padirbimų. Kreipkite dėmesio būtinai į **103 nr.** ir firmą „**Florance**“.

Šalin užsienio tepalas, mes turime savąjį, vietos išdirbimo. Kas bent kartą pamėgino „**Kavalier**“, tas jau nebesiskiria su juo ir kitiems pataria, kad yra geriausias tepalas tik „**Kavalier**“. Saugokitės padirbimų.

Aukščiausios rūšies gėlių odelonai, kvapai, tualetų vanduo. Reikalaukit visur.

Geriausias tepalas batams, kuris suteikia puikų ir patvarų blizgėjimą ir negadina odos. Cheminis fabrikas „**Merkur**“ Kaunas, Palangos g-vė 14 nr. Reikalaukite geriausio tepalo „**Geležinis Vilkas**“

Saugokite savo sveikatą!

Rūkykite naujai išleistus papirosus su vata

„Katrytė“

Vata apsaugojama Tamstų sveikatą. Geras skonis, aukšta kokybė ir tik 25 ct. už 10 št. ir 50 „ už 20 „

Katrytė

Reikalaukite visur „**Katrytės**“ su vata

Tabako ir papirosų fabrikas „**BRAVOL**“